

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Första Kammaren. N:o 43.

Onsdagen den 15 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för sammanträdet å förmiddagen och protokollet för den 6 i denna månad e. m.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 41, angående utfärdande af bestämmelser rörande sättet och ordningen för anmärkningsmåls utförande mot enskild person i fråga om för högt uppburen liquid;

N:o 42, angående ändring af Kongl. resereglementet den 10 November 1865 i fråga om nämndemän;

N:o 43, angående kontroll deröfver att utländska handelsresande erlægga till stat och kommun deras rörelse fullt motsvarande afgifter; dels ock till nedannämnda delar af riksdagsbeslutet:

N:o 1, ingressen;

N:o 2, slutmeningen;

N:o 3, angående förändrad lydelse af 6 punkten i 19 § af förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864;

N:o 4, angående ändring i 17 kap. 12 § handelsbalken;

N:o 5, angående verkställt val af Justitieombudsman och hans suppleant;

N:o 6, angående décharge för fullmäktige i riksgäldskontoret;

N:o 7, angående förändrad lydelse af 25 kap. 9 § rättegångsbalken;

N:o 8, angående décharge för fullmäktige i riksbanken;

N:o 9, angående val af fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret.

Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)

Fortsattes överläggningen om 1:sta punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 39, i anledning af väckta motioner om lagstiftningsåtgärder i syfte att förekomma skogsbrist.

Herr Wærn: Då jag i egenskap af Konungens rådgifvare har haft anledning att mycket sysselsätta mig med denna fråga, så har jag icke kunnat underlåta att begära ordet för att säga några ord om det af reservanterne afgifna förslag, som här föreligger. Jag vill då i första rummet fästa uppmärksamheten på, huru svårt det är att lagstifta i detta ämne, samt äfven derpå, att denna svårighet icke kan ausas hafva blifvit förminskad genom det, som vid denna riksdag i afseende derpå tilldragit sig.

Här har en motionär väckt ett förslag, som närmast liknar Kongl. Maj:ts nådiga proposition vid 1874 års riksdag, men dock i flera punkter derifrån afviker. Lag-Utskottet har ansett, att det bör afslås, och en reservant, med hvilken flera af Utskottets ledamöter instämt, har afgifvit ett nytt förslag, som i väsentlig mån skiljer sig från motionärens, ty denne uttalar i sitt förslag icke någon önskan om fridlysning eller förbud i vissa fall mot att hugga skog och, efter hvad han själf sagt mig, är han icke alls för hvad reservanterne i detta afseende föreslagit. Således hafva vi här två nya sins emellan olika förslag. Emellertid har, såsom redan på förmiddagen omtaltes, Andra Kammaren förkastat motionärens förslag och bifallit Utskottets hemställan; men det motförslag, som dervid var uppställt, var icke reservanternes utan ännu ett senare förslag, framställt af en talare i Andra Kammaren. Således ständigt nya och mer eller mindre mot hvarandra motsatta förslag. Svårigheten att i detta ämne lagstifta beror i första rummet och ytterst på det svåra och ömtåliga ämnet, i hvilket man måste hafva tekniska insigter för att kunna lagstifta väl, och man gör efter min tanke orätt, om man dermed försöker utan att inhemta i skogsväsendet erfarne personers råd och upplysningar. Den andra svårigheten utgöres af de ingrepp i eganderätten, som härvid mer eller mindre komma i fråga och i hvilket afseende vårt folk är mycket ömtåligt.

Hvad nu angår det förslag, som reservanterne afgifvit, så är det i det närmaste byggt på det förslag, som af Särskilda Utskottet vid 1874 års riksdag framlades; men, såsom äfven några talare redan anmärkt, några skiljaktigheter finnas dock. Den första skiljaktigheten möter oss i § 1, der reservanterne väl hafva accepterat ett tillägg, som det Särskilda Utskottet först vidtagit i förhållande till motsvarande stadgande i förut framställda förslag, nemligen i afseende på den mark, som enskild jordegare skall vara pliktig att till skogsbörd bibehålla, der den ej odlas till åker eller äng, eller rödjes till trädgård eller byggnadstomt eller för annat likartadt ändamål. Tillägget gälde nödig beteshage, men, i stället för att Särskilda Utskottet har sagt: "afstänges till nödig beteshage", hafva reservanterne i sitt förslag skrivit: "användes till nödig beteshage". Deremot har en talare, som i öfrigt yttrat sig för reservanternes förslag, gjort anmärkning, men Utskottets ordförande har mycket riktigt svarat, att det vore led-

samt, om man skulle skriva en lag på det sätt, att man derigenom föranleder hvad man just vill förebygga. Då man nemligen säger: "der den ej — — — afstänges" etc., så tillåter man ju skogsköfving under förevändning af behof af beteshage, blott ännu något mera skog sköflas för stängsel omkring den kalhuggna marken. Men detta är blott en obetydlig förändring, som reservanterne gjort. Den hufvudsakliga skiljaktigheten ligger deri, att reservanterne velat ställa tillämpningen af lagen ännu mer i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes skön än hvad alla föregående förslag gjort.

Från det Särskilda Utskottets förslag har det tagits, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande eger att i vissa fall förbjuda afverkning af skog, men derjemte har såsom nytt tillkommit, att nu enligt § 4 af reservanternas förslag Kongl. Maj:ts befallningshafvande äfven kan ställa skog "tills vidare" under sådant förbud och detta utan att den part, som det rör, deröfver blifvit hörd. Kongl. Maj:ts befallningshafvande kan således efter detta förslag *antingen* förelägga och bestämman en viss tid af ett eller flera år, inom hvilken återplantering skall vara verkställd, *eller* efter det skogsegaren blifvit hörd och fullständig utredning af målet skett, förbjuda afverkning af skog vare sig så, att den ej får anlitas för annat än husbehof, eller på det sätt, att träd under vissa dimensioner ej få från egendomen säljas eller bortföras, *eller* ock slutligen, utan att vederbörande skogsegare deröfver blifvit hörd, tills vidare förbjuda all afverkning af skog till afsalu.

Nu hyser jag för min del all aktning för Kongl. Maj:ts befallningshafvande, men jag tror icke, att deras uppfostran i allmänhet berättigar till att antaga, att de få någon synnerlig insigt i skogskötsel, utan det måste väl blifva på skogstjenstemännens omdöme, som det i nämnda afseende kommer att bero. Men hurudana äro då desse skogstjenstemän? Jag hoppas och tror, att de fleste af dem väl försvara sina platser, men ett faktum är, att vi här i Sverige hafva alltför få läroanstalter i detta afseende och en så nätt och jemt tillräcklig personal, att helt unga personer, så snart de kommit ut från en skogsskola, genast få förordnanden, och de hafva då, efter hvad en landshöfding, som sjelf är mycket sakkunnig, sagt mig, en förväuande liten förmåga att säkert bedöma skog. Det är också alldeles omöjligt, att förhållandet kan vara annorlunda, då de icke alls hafva någon praktisk erfarenhet, ty det står icke till att i lärummet lära sig omdöme, utan dertill fordras ovilkorligen en mångårig erfarenhet. Emellertid står det således enligt detta förslag i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes skön och beror på hans godtycke, huru stora ingrepp det kan komma att ske i eganderätten. Jag vill gifva ett exempel på, huru det härmed kan komma att tillgå. Jag antager, att jag afverkar en skog, som är fullt mogen; men emedan afverkningen sker i stor skala, sprider sig ett rykte att sköfving pågår och anmälan derom göres hos Konungens befallningshafvande. En ung skogstjensteman får då förordnande att hålla syn, till hvilken jag visserligen kallas, men får ej tillfälle att hos Konungens befallningshafvande förklara mig, utan om den unge skogstjenstemannen tycker att jag låter hugga för mycket på en gång, så förbjuder mig Konungens befallningshafvande

*Lagstiftnings-
ägärdar i
syfte att
förekomma
skogsbrist.*
(Forts.)

*Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.*
(Forts.)

att tills vidare afverka min skog, i följd hvaraf jag, om jag t. ex. genom kontrakt förbundit mig att inom en viss tid leverera en viss quantitet timmer, kan förlora många tusen kronor, ty innan genom klagan hos Kongl. Maj:t rättelse inträder och förbudet upphäfves, har kanske icke blott den utsatta tiden för punktlig leverans passerat, utan är ock den rätta årstiden att göra hyggen förbi, så att jemte det jag gjort mig skyldig till kontraktsbrott, ett helt års verksamhet förloras, och på sådant sätt kunna ganska lätt 20 à 30,000 kronor eller äfven mera springa.

Lägges härtill att, på sätt landshöfdingen i ett län, der fridlysningslag redan finnes, nyss för Kammaren omtalade det, såsom han flera gånger haft tillfälle att se, kan hända att angifvelser göras af personlig hämdlystnad, så må jag väl fråga: huru är det bestäldt med eganderätten, om vi i lagstiftningen härom gå så långt, att personer icke ens få tillfälle att blifva hörda och få försvara sig, innan de dömas?

Vi hafva här i Sverige fordom haft ett bergskollegium, på hvilket det ankom att medgifva eller neka tillstånd till anläggning af bergsbruk, och för anläggning af qvarnar har det fordom erfordrats tillstånd af Kammarkollegium, men vi hafva lyckligtvis kommit ifrån dessa förhållanden. Skola vi nu återgå till att ställa vissa näringar under förmynderskap och göra det beroende af landshöfdingarne, om vi skola få afverka våra skogar eller icke, så tror jag, att vi kunna komma ganska illa ut. För öfrigt tror jag icke, att det är värdt att enskilde motionärer söka afhjelpa svårigheterna af denna frågas lösning och icke heller, att Lag-Utskottet söker göra det, utan om det fortfarande anses nödigt att lagstiftningsåtgärder i detta afseende vidtagas, så är enda möjligheten att få en rimlig skogslag den, att Kongl. Maj:t efter fullt sakkunnige personers hörande aflåter ett förslag härutinnan, och jag hoppas, att det då måtte inskränka sig till att blott afse återplanteringsskyldighet för egare af afrojd skogsmark, och att aldrig i landshöfdingarnes händer måtte läggas en så godtycklig rättighet, som att utan egarens hörande "tills vidare" ställa skog under afverkningsförbud eller att stadga, att träd "under vissa dimensioner" icke må fällas.

Herr Samzelius: Ett oblidt öde synes hvilat öfver förevarande viktiga fråga, som visserligen kan falla för tillfället men dock alltid står upp igen. Vid frågans behandling i Lag-Utskottet har jag, på sätt af anteckningen på sista sidan af Utskottets betänkande framgår, icke haft tillfälle att deltaga i slutbehandlingen af Herr Axells motion, som i första punkten af detta betänkande afhandlas. Jag var nemligen hindrad af ett allmänt uppdrag vid det tillfälle, då frågan skulle slutbehandlas, och jag aflägsnade mig, sedan första punkten af förslaget var definitivt antagen, men innan suppleant hann ankomma, och i en hastig vändning afslogs allt sammans, oakadt det vid ärendets föregående behandling hade visat sig mycket lifliga sympatier för att antaga detta förslag. Vidare är det äfven en olycka för förslaget, att det alltid skall råka att komma in vid denna tidpunkt af riksdagen.

Då frågan förut vid 1874 års riksdag på allvar förevar, kom den in till Kamrarna först den 19 Maj, men då ansågs ärendet vara af den vikt, att man icke kunde besluta sig för en så genomgripande förändring. Emellertid antog Andra Kammaren då ett förslag af det Särskilda Utskottet, hvaremot Första Kammaren med några mindre ändringar godkände ett af åtskillige reservanter inom Utskottet uppgjort förslag, och tiden medgaf icke att göra någon sammanjemkning mellan dessa båda förslag. Nu har Utskottet företagit sig att med ledning af de vid 1874 års riksdag uttalade åsigtorna i ämnet söka göra en sammanjemkning. Denna sammanjemkning är icke inkonstitutionel, utan det är fullt riktigt, att Utskottet tagit hänsyn till den utredning, som skett, och de åsikter, som vid frågans föregående behandling blifvit uttalade. Dessa varma sympatier för frågan, som man omtalat, synas ligga mera i ord än i handling, ty då det kommer till handling, invänder man: "tiden är icke lämplig" eller: "sättet är icke lämpligt". Kommer man vid en tidpunkt sådan som denna, då skogsprodukterna icke stå i högt värde, så säger man, att man kan vänta, ty skogen har nog skydd derigenom, att dess produkter icke betinga så högt pris.

Kommer man åter vid en tidpunkt, då virket är dyrt, då heter det, att skogen har så stort värde, att den nog skyddar sig sjelf. Kommer man in på sättet, hvarpå man bör gå till väga, så säger man, att det icke finnes flera än två principer, nemligen fridlysningsprincipen och återplanteringsprincipen att tillgå.

Kommer man då till fridlysningsprincipen, så säger man: "detta är ett allt för stort ingrepp i eganderätten, man bör sjelf få förfoga öfver sin egendom huru man behagar, om man blott verkställer nödig återplantering. Men hvad blifver följden endast af en återplanteringskyldighet? Kan den ske blott genom åläggande af oupphörligt ökade viten, hvilket slutligen kan leda till att den så ofta pliktfälde omsider depossideras från sin egendom.

Hvilkendera principen man sålunda än väljer, så blifver den för sträng eller i något annat afseende olämplig. Detta påminner om den, som blef dömd att hängas men som sjelf skulle få välja det träd, i hvilket han ville hänga: han fann aldrig något lämpligt träd.

En ärad talare på elfsborgsbänken har yttrat, att åsikter kunna förändras med tiden. Ja! derpå har han i sanning sjelf gifvit det bästa bevis, ty då jag för några år sedan vid en statsrevision hade den äran att göra hans bekantskap, så var han den varmaste vän af en strängare skogslagstiftning, talte med vemod om, huru man på flera orter sköflat skogarna och påpekade i det afseendet särskildt, huru de så kallade Svältorna i Vester götland sågo ut, samt sade, att man borde göra allt för att förekomma dylikt och, så vidt möjligt, söka godtgöra de skador, som af ett sådant förfaringsätt uppkommit; men hela den glänsande värtalighet och den lågande entusiasm, hvarmed han då förfäktade dessa åsikter, synes han nu hafva glömt. Han tyckes hafva antagit, att icke någon annan nation än den tyska vill underkasta sig några inskränkningar i dispositionsrätten öfver sin skog; det skulle vara ett slags "tyskeri" att vilja hafva en ordnad

*Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)*

Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbist.
(Vorts.)

skogslagstiftning. Så är likväl icke förhållandet; jag vet icke någon nation i Europa med undantag af den svenska, som icke har nödgats underkasta sig en mer eller mindre sträng skogslagstiftning, och äfven i de länder, der folket är mest ömtåligt om sin frihet, nemligen Schweitz, England och Frankrike, har man underkastat sig stora inskränkningar i rätten att disponera öfver sin skog, och detta har visat sig vara ganska väl behöfligt.

Man har sagt, att det åsyftade målet bäst skulle vinnas på öfvertygelsens väg. Ja! det är en vacker fras, men i verkligheten kommer den icke att få någon motsvarighet; det har talats derom vid alla föregående tillfällen, då skogsfrågan varit å bane, men tyvärr hushållas än i dag lika illa med skogarne som förut. Jag vet, att det i denna Kammare finnes många, som icke vilja ingå på några strängare lagstiftningsåtgärder i detta afseende: de äro egare af stora skogar och de känna med sig sjelfve, att de sköta sina skogar på ett sådant sätt, att de icke förtjena det misstroendevotum, som ligger i införandet af en strängare skogslagstiftning. Jag medgifver att, om *alla* skogar egdes af så upplyste och omtänksamme personer, då skulle icke någon förbättrad skogslagstiftning vara af behofvet påkallad; men detta är tyvärr icke alltid förhållandet, utan det finnes en mängd både in- och utländske personer, som köpa skog för att realisera den, och i en hast göra de marken bar och öfverlemna den åt förödelsen. Man har icke alltid här i Sverige varit så ömtålig att underkasta sig vissa inskränkningar i sina fri- och rättigheter, då det kunnat lända det allmänna till förmån. I 1664 års skogsordning, som tillkom under Karl XI:s minderårighet, gjordes stora inskränkningar i den enskildes rätt att förfoga öfver sin skog, och deri uttalades tillika stora farhågor för att vårt kalla land i en framtid skulle blifva obeboeligt, om våra skogar blefve sköflade. Detta var för öfver 200 år sedan, då våra skogar ännu voro så vidsträckta, och vi veta alla, att Karl XI ofta plägade jaga björnar vid Kungsör, men nu jagar man der icke längre några björnar. Vi veta äfven, att Linné omtalar, att på hans tid Öland var skogbeväxt. Så är det icke nu! Jag vill deremot icke uttala den grundsatsen, att odlingen icke har rätt att inkräkta på skogens område, utan det är här blott fråga om en ändamålsenlig och lämplig skogsordning, hvilket visst icke utesluter att man på ett förståndigt och lämpligt sätt använder denna sin egendom. Tvärtom anser jag det såsom en misshushållning, om man icke, då skogen är mogen, skördar den, på samma sätt som man skördar säden, då den blifvit mogen. Jag medgifver således, att man icke blott *kan* utan äfven *bör* skörda skogen, då den nemligen är mogen. eller för det afsedda ändamålet tjenlig, men man skall se till, att den mark, som är lämplig till skogsbörd, får såsom sådan bibehållas, så att man icke får flera sådana lemningar som Svältorna, hvarigenom vi hafva ett sorgligt vitnesbörd om forna tiders skogssköfling i vårt land. Äfven andra länder hafva gjort samma erfarenhet, och jag vill särskildt upplysa den ärade talaren på elfsborgsbänken om, att det icke blott är Tyskland, som underkastat sig en strängare skogslagstiftning. Så

till exempel fick Danmark en skogslag på 1600-talet, Finland och jag tror äfven Norge på en senare tid.

I Frankrike har man på senare tider egnat mycken omsorg åt skogslagstiftningen, sedan man på republikens tid hade begått det missbruket att, då man icke hade några penningar, genom så kallade assignater gifva anvisningar på skog, hvarigenom skogarne undergingo en svår sköfving; men sedan har man der, såsom jag nyss nämde, skött sina skogar väl.

Sachsen är i afseende på skogslagstiftningen en mönsterstat, och Preussen har drifvit upp sin skogshushållning så, att man till och med funnit det med statens fördel förenligt att använda en del mark till skogsbörd och deraf fått en så stor afkastning, att den med 50 proc. öfverstigit afkastningen af den mark, som användts till annan kultur.

Frågan kommer naturligen att falla vid denna riksdag, men det är icke denna Kammare värdigt att, därför att ett afslag skett i Andra Kammaren eller rättare ett bifall till Utskottets afstyrkande, undandraga sig att fatta ett sjelfständigt beslut, vitnande om den omsorg, som denna Kammare hyser för skogslagstiftningen och om det intresse den har att föra den viktiga frågan framåt.

Jag befinner mig verkligen här i en ganska svår dilemma, ty, oaktadt att jag är öfvertygad om, att något bör göras, så kan jag väl dock icke begära, att andra ledamöter af Kammaren, som icke deltagit i frågans behandling i Lag-Utskottet, skola vilja på rak arm och oförändradt antaga det förslag, som reservanterne framlagt, ehuru jag för min enskilda del i hufvudsak gillar det samma; men om denna motion nu skulle blifva afslagen och Utskottets afstyrkande hemställan vunne bifall, så tror jag, att det skulle dröja länge, innan denna fråga någonsin kunde komma upp igen, ty den befann sig förut i en betydligt bättre ställning, då båda Kamrarne uttalat sig för åtgärder till förbättringar af vår skogslagstiftning, såsom de gjorde vid 1874 års riksdag. Sedermera har det varit strid om, huruvida norrbottenslagen skulle antagas äfven för Westerbotten, men det har icke något sammanhang med denna fråga. Jag ber likväl att få säga, att, fastän jag är en vän af skogslagstiftning, så är jag därför icke någon beundrare af norrbottenslagen, ty den är efter min tanke icke lämplig.

Man har sagt, att det finnes så stora skogar i Norrland, att någon skogslagstiftning icke skulle tjena till något i den landsdelen, ty der kan det aldrig uppstå någon skogsbrist. Ja! om Norrland är så lyckligt lottadt, då lärer man väl icke kunna antaga, att två tredjedelar af vederbörande landstingsledamöter skola uttala sig för bifall till reservanternes förslag, hvilket utgör förutsättningen för att lagen skall tillämpas; men detta torde dock icke utgöra något hinder för andra provinser att tillägna sig de fördelar, som af denna stadga kunna vinnas.

Att åter skogsbrist verkligen förefinnes, och att öfverafverkning skett, det tror jag mig kunna sluta till af de uppgifter, som infordrats från samtliga Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i de olika länen; af

*Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)*

Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förkoma
skogsbrist.
(Forts.).

dess 24 Kongl. Maj:ts Befallningshafvande var det nemligen icke mindre än 23 som yttrade, att skogsbrist i framtiden vore att befara, om afverkningen fortginge på samma sätt som hittills skett, och det var blott i Malmöhus län s m Kongl. Maj:ts Befallningshafvande uttalade den åsigten, att skogen vårdades ganska väl.

För min del skulle jag, med det intresse jag hyser för frågans framgång och att den vid följande riksdag måtte kunna få en för fosterlandet tillfredsställande lösning, nu önska, att Kammaren icke ville vägra en återremiss af Utskottets föreliggande förslag, nemligen så, att Kammaren, erkännande behovet af en förbättrad skogslagstiftning, till Lag-Utskottet återremitterade förevarande fråga.

Jag anhåller därför hos Herr Talmannen om proposition på denna begäran.

Herr Gahn: Jag kan icke i likhet med den siste talaren hysa den åsigt, att en lagstiftning för skogens bevarande är uti vårt land behöflig och angelägen, ty jag tror alldeles icke, att vi hafva att befara en sådan sköfling af skogen, att lagstiftningen kan behöfva ingripa beträffande dess skötsel. Den siste talaren kan ju möjligen hafva sett skog, som gifvit honom anledning till att fatta en sådan åsigt, men jag som vistats hela min lifstid i skogsbygder, har deremot fått den uppfattning, att man nu sköter skogen betydligt bättre än uti min ungdom och jag tror, att folket i allmänhet nu börjar betrakta skogen och skogsmarken såsom en egendom, hvilken det lönar mödan att väl vårda för sig och efterkommande. Den siste talaren har också erkänt, att i allmänhet skötas våra större komplexer af skogar, som höra till bruk och stora egendomar, numera ganska väl, men jag vill tillägga att, efter hvad jag funnit, äfven de mindre jordbrukarne dervid, likasom i afseende på jordbruket, tagande lärdom från de större egendomarne, nu börja att fästa sin uppmärksamhet på skogarnes skötsel mera än de gjort förut och nu tydligen inse huru stor misshushållning det vore att på sådant sätt afverka skogen, att återväxten icke befordrades, hvarigenom skogsmarken blefve värdelös. Det är visserligen sant, att det kan förekomma ett eller annat fall af skogssköfling, d. v. s. sådan afverkning att intet afseende fästes på återväxten, men deras antal är dock efter min uppfattning så försvinnande litet, att de icke böra föraleda staten att pålägga de personer, som kunna och vilja sköta sina skogar väl, sådana trakasserier, som skulle kunna blifva en följd af antagande utaf reservanternes förslag.

Jag vill nu öfvergå till nämnda förslag och se till, huruvida det skulle vara praktiskt tillämpligt och medföra det resultat, som man dermed åsyftar. 1:sta § säger, att det skulle göras en utredning af hvilken mark som kan anses böra till skogsbörd bibehållas, till skilnad från den, som "odlas till åker eller äng, användes till nödig beteshage eller rödjes till trädgård eller byggnadstomt eller för annat likartadt ändamål". Att skilja skogsmark från åker och äng är icke svårt, men att säga, hvilken mark som användes till beteshage, det torde ofta blifva ganska svårt, ty om man har en stor skogsareal, så är det icke sagdt, att man kan skilja mellan den del deraf, som

användes till beteshage och den, som icke dertill användes, ty man kan ena gången låta kreaturen beta en del och den andra gången en annan. Jag tror således att derom skulle komma att uppstå ständiga tvister.

Sedermera kommer stadgandet i § 2, att man skall bringa skogen till återväxt antingen genom att lemna fröträd, ungskog eller växande plantor kvar efter verkställd afverkning. Det är således flera sätt, som reservanterne föreslå och först och främst att lemna fröträd, hvilket är en mycket lätt sak och hvilket väl i allmänhet göres åtminstone af skogsegare, men autag nu, att dessa träd blåsa omkul, hvilket ofta händer om en stark storm inträffar under de första åren efter afverkningen, huru skall då förfaras? Huru skall den som afverkat skogen då anses hafva uppfyllt sin skyldighet enligt denna §? Om detta händer innan ett fröår inträffat, viltager nog en omtänksam skogsegare sjelfmakt den åtgärden att beså eller plantera sin mark, men den, som det icke gör, har dock uppfyllt lagens föreskrift att lemna fröträd, hvilka icke varit till något gagn för återväxten. Härom skall gifvetvis tvist uppstå. I fråga om att lemna ungskog eller växande plantor kvar uppstå lätt stridiga åsigtter om huru många buskar eller plantor det bör vara på tunulandet. Det säges att de skola vara "till den mängd och beskaffenhet, att deraf kan vinnas erforderlig återväxt", men det är efter min tanke aldeles omöjligt för två personer att komma öfverens om huru dermed skall vara. Den ene säger, att han vill hafva tät skog, den andre påyrkar, att den icke bör vara så tät. Jag tror således, att det är omöjligt att träffa bestämmelser härom och att denna lag, om den såsom sådan antages, skulle komma att förorsaka sådana trakasserier och obehag, att den blefve aldeles outhärdlig.

I förbigående vill jag ock anmärka, att det här föreslagna sättet till återväxteus befordrande genom kvarlemmandet af ungträd och buskar är jemt upp det sämsta och af alla fackmän fördömda förfarandet; ty af dessa förut genom den äldre skogen undertryckta buskar blir aldrig någon växtlig skog. Vid fullständig afverkning föreskrifves derfor alltid att dessa buskar skola afrödjas, så att marken blir fullkomligt ren. Vid afverkning af gransskog duger det för öfrigt aldeles icke att kvarlemna fröträd, och sådana afverkningar befröas ganska bra från angränsande skogsparker, om afstånden ej göras allt för stora, och äfven detta förhållande synes varit för reservanterne okänt.

Vidare har man här uti § 3 framställt förslag om sättet hvarpå författningens efterlefnad skulle kontrolleras. Jag tror väl, att det skulle vara möjligt att stifta en lag om skogsskötseln, i fall staten på samma gång tillsatte skicklige forsttjenstemän, som skulle vaka öfver dess tillämpning, men då man här föreslagit, att landstingen skola tillsätta dessa personer, som skola gå och vara fiskaler på skogsegarne, så tror jag, att det skulle vara undantagsfall, om man träffade på sådana, med så godt omdöme och sådan insigt om skogsförhållanden, att de kunde bedöma, när jordegaren verkligen fullgjort den honom ålagda skyldighet. Sannolikt skulle landstingen icke anslå några stora

Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)

medel till aflöning åt sådana personer, utan de skulle dertill taga dem som de finge för billigaste pris. Dessa klenst aflönade personer skulle sannolikt snart komma underfund med att de hade goda tillfällen att med stöd af lagen trakassera skogsegarne och tilltvinga sig handtryckningar. Efter all anledning en skara dåliga fiskaler, utan ringaste gagn för skogsskötsel.

Man har nu visserligen sagt, att lagen icke kan vara tillämplig för hela landet och man har derföre föreslagit, att landstingen skulle få bestämma, om de ville hafva lagen antagen inom sina områden eller icke. Dervid vill jag då först och främst anmärka, att landstingsområdena i allmänhet icke äro så beskaffade, att, om lagen finnes behöflig för en del deraf, den derföre är behöflig för en annan del, och således skulle vissa delar få underkasta sig en kontroll, som vore obehöflig blott derföre att inom en annan del den ansåges vara behöflig. Vidare är det alldeles icke föreskrifvet, för huru lång tid lagen skall antagas och om landstingen skola ega att när som helst efter det de fått den antagen, åter besluta om dess upphäfvande. Detta är en sväfvande fråga, som mig synes att man borde hafva bestämt, ty opinionerna i detta afseende komma säkerligen att vid landstingen betydligt omvexla.

Jag tror med ett ord, att detta tal och dessa agitationer för åtgärder till förekommande af skogsbrist och för lagstiftning angående skogshushållningen, är alldeles obefogadt och blott och bart en modesak, som tidtals uppkommer, och att man nu ånyo afslår detta förslag, så skall man åtminstone för någon tid få vara i fred för dylika opraktiska förslag. För min del tror jag någon lagstiftning i detta hänseende icke vara behöflig och yrkar jag således bifall till Utskottets hemställan.

Herr Hammarhjelm: Jag skulle visserligen, sedan så många talare yttrat sig, kunna underlåta att göra det, om icke här från motsidan framkommit åtskilliga misstag för att vederlägga hvad från denna sida anförts för att styrka dess sats, och jag anser mig derföre böra i någon mån belysa förhållandet dermed. Det har nemligen af eu talare från Westerbotten blifvit sagdt, och af en annan talare på kristianstadsbänken upprepadt, att det finnes få civiliserade stater i Europa, der icke restriktiv skogslagstiftning finnes.

Jag undrar, om talaren gjort sig riktigt reda för huru det hänger ihop med den utländska lagstiftningen i skogsväsendet. Den tid vid 1874 års riksdag, då jag satt uti det Särskilda Utskottet, hade jag tillfälle att taga reda på och sätta mig in i saken. Jag erfor då och jag har heller icke sedan fått mig annat bekant, att t. ex. i Norge icke finnes någon sådan. Jag har haft mycken anledning att taga reda på förhållandet derstädes, emedan jag sjelf är skogsegare i Norge, men jag har aldrig hört talas om någon inskränkning i skogsegares rätt derstädes. Danmark är, som vi veta, ett land, som förbjuder den som köper en egendom att inom vissa år afverka sin skog, men huru stor är det landets skog? Den är icke mycket mera än 4 eller 5 gånger så mycket som ett stort bruksbolag här i landet har och

*Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förkomma
skogsbrist.
(Forts.)*

då är det sannerligen icke underligt att de taga reda på sin skog. I Frankrike har man, efter mycket vacklande fram och tillbaka, slutligen stannat vid en lag, som säger, att den mark, som en gång är afsatt till skog, får icke uppodlas och något annat stadgande finnes icke der. I Preussen kan man säga, att skogslagstiftningen är så godt som ingen, ty att man köper in dålig mark för att derå plantera skog, det är naturligtvis en sak, som alls icke rör lagstiftningen. I Österrike finnes visserligen en skogslagstiftning, men hvar och en, som rest i det landet, har säkerligen hört, att den alls icke efterlevs. Det enda land, som, så vidt jag känner, har en skogslagstiftning som efterlevs, är Würtemberg. Der finnes i trakten af Schwartswald betydliga skogar och de äro öfvervakade med den största noggrannhet. Der har man icke mindre än 800 tjenstemän och jag anser icke alldeles osannolikt att dessa 800 tjenstemän äta upp allt hvad skogen lemnar i afkastning.

Således tror jag, att det der talet om hvad andra länder gjort i afseende på skogslagstiftning mycket gerna kan lemnas å sido.

Här har blifvit anfördt, att en skogskomité yttrat, att skogskapitalet vore allt för hårdt anlitadt. Ja, det är mycket sant, att norrländska skogskomitén, som satt för några år sedan och dervid afgaf ett förskräckligt betänkande, yttrat det; men lyckligtvis kan jag åtminstone icke föreställa mig, att förhållandet verkligen är sådant som komitén uppgifvit, och bästa beviset derpå är att man alldeles obehindradt, oakadt komiténs förskräckliga målningar, kan fortsätta med afverkningen utan att märka någon egentlig brist på skog.

Hvad detta förslag beträffar, har det redan blifvit från så många håll kalfatradt, att jag icke vill ingå något närmare på detsamma. Efter min öfvertygelse är det att stifta lag bakvänt, då man vill antaga en skogslag, innan man lagstiftat angående hägnadsskyldigheten. Innan man vill söka bereda skydd mot skogsafverkning, måste man gifva bestämmelser om hägnad, ty hvad tjenar det till att så och plantera skog, om man ej kan skydda densamma? På dessa skäl får jag för min del yrka bifall till Lag-Utskottets förevarande betänkande.

Grefve Horn: Jag skall icke vara lång i mitt anförande och icke bemöta många af de framställningar, som gjorts emot hvad jag yttrat, utan jag vill endast fästa mig vid en sak, som Herr Wærn nämnde såsom ett motiv, som grundade hans afslag å reservationen, hvilket förundrar mig i hög grad. Detta motiv var nemligen, att han befara- de, att skogstjenstemännen och länsstyrelserna icke skulle kunna rätt tillämpa lagen derföre, att en eller annan skogstjensteman icke skulle förstå att bedöma, huruvida skogen vore sköflad eller icke. Det vore verkligen olyckligt, om man på grund af en sådan åsigt icke skulle kunna förbättra en lag eller göra en ny lag. Man får väl alltid hafva den suppositionen, om man stiftar en ny lag, att den bör kunna af tjenstemännen tillämpas. De öfriga motiven, som han anförde, vill jag icke bemöta, det tjenar icke något till, då Andra Kammaren ju redan har afslagit frågan. I sjelfva saken har jag varit af olika åsigt i af-

Lagsstäfningens
 åtgärder i
 syfte att
 förekomma
 skogsbrist.
 (Forts.)

seende å blott ett ord med reservanten, Herr von Gegerfelt. Jag skall taga tillbaka mitt yrkande och ingå på hans, blott för att få enighet, i fall det skulle kunna lyckas att få hans förslag i denna Kammare antaget. Ett ringa fel betyder ju dock ingenting, om lagen dock icke nu kan komma till tillämpning. Jag inskränker mig således till att instämma med Herr von Gegerfelt.

Herr Rydqvist: Under den tid, jag har haft den äran att vara ledamot af denna Kammare, har den s. k. skogsfrågan vid flera tillfällen varit föremål för behandling och vid alla dessa tillfällen har jag för min del ställt mig på deras sida, som velat åt våra efterkommande bevara ett skogrikt, i stället för ett skogssköfadt land. Jag skall, då denna fråga i dag blifvit på ömse sidor rätt grundligt behandlad, nu icke blifva vidlyftig, utan jag skall blott hålla mig till några vissa frågor, hvilka diskussionen i ämnet föranleder mig att beröra.

Här har, likasom vid några föregående tillfällen, fästats synnerlig uppmärksamhet derpå, att hvad nu är i fråga är ett ingrepp eller intrång i eganderätten. Ja, det kan visserligen så sägas, men sådana ingrepp hafva egt rum flera gånger, t. ex. då det blifvit stadgadt, att ingen, ens på egen mark, får skjuta villebråd, eller under alla årstider och med hvilka redskap som helst idka fiske utefter egen strand. Större delen af de ekonomiska författningarne utgöra intrång, för samhällets välfärds skuld, i den obegränsade utöfningen af medborgerliga rättigheter.

Man har vederlagt dessa skäl väl hundra gånger; men alla dessa den lösa liberalismens argument komma oupphörligt tillbaka igen. Man slagtar dem som Thors bockar, men liksom dessa stå de åter upp dagen derpå. Nu har man äntligen efter mycken sträfvan å den sida, till hvilken jag hör, lyckats komma några tuffjät framåt i denna skogslagstiftningsfråga; oaktadt det skarpa motståndet har man kommit så långt, att hvad som förut i alla tider hetat skogsåverkan och hvars påföljd endast varit böter, nu äntligen genom lag blifvit förklaradt för tjufnad. Förut har man sett exempel på, att millioer blifvit samlade genom skogsåverkan; man kunde ju köpa personer, som gjorde sådan åverkan i stort, mot det att man garanterade dem bötesbeloppet. Men sedan denna lag trädte i kraft och åverkan blef betraktadt såsom tjufnad, hvad har väl följden blifvit? Jo, att denna skogsåverkan, som förut bedrefs i den största skala, nu efter alla underrättelser nästan totalt upphört. Det går naturligtvis icke så lätt att köpa folk, som vilja göra sig till tjuvar. För icke länge sedan fick man en särskild skogslag för Gotland, och från denna ö har man sedan enhälligt hört den opinionen uttalas, hvilken äfven blifvit af landshöfdingen i länet bestyrkt, att denna lag, äfven om den har några brister, likväl verkat ofanligt godt. På samma sätt har man fått en särskild skogslag för Norrbotten, enhälligt begärd af hela den landsorten; äfven den har sina brister, men har dock för provinsen befunnits så välgörande, att jag icke hört, att det på allvar i fråga satts någon återgång. Som vi veta har Westerbotten begärt, att enahanda lag måtte blifva gäl-

lande äfven för den provinsen; men som dessa frågor äro beroende af den i detta stycke mera eller mindre fria åsigt, som finansministern huser, så har denna framställning icke blifvit bifallen. Att man nu här kan uppträda och säga, att det nuvarande tillståndet af rättslöshet i afseende på skogslagstiftningen icke redan haft eller, om det får fortfara, kommer att utöfva en förstörande verkan för vårt, i så många hänseenden af skogarne beroende land, det måste jag verkligen för min del finna högst besynnerligt. Icke vill jag eller någon annan med mig bestrida, att det icke finnes en mängd bruks- och andra skogs-egare, som sköta sin skog rationellt och förståndigt och icke sköfla den. Men de trakter af landet, som hafva större skogspossitioner, utgöra dock endast en del deraf; och huru skall det gå med de öfriga delarne af riket, der skog väl ännu finnes qvar, men af den lumpnaste egennytta öfverlemnas åt total ödeläggelse? Jag talar icke om de trakter, som icke ega någon barrskog, såsom t. ex. Malmöhus län, men på andra ställen fortgår ju skogssköfvingen alldeles omåttligt, och hvilken af oss, som rest något i vårt land, har icke med förskräckelse sett dessa sköflade trakter, såsom flerstädes i Småland och åtskilliga delar af det härliga Blekinge, der skogen på många ställen är komplett sköflad och man icke ser annat än de nakna klipporna. Norrland med sin ofantliga skogsvidd har visserligen ännu betydliga skogar qvar; men det har dock äfven der kommit så långt, att 3 eller 4 mil från kusten invånarne icke hafva så mycket skog, att de kunna uppföra, för dessa nordliga trakter behöfliga, varma byggnader åt sig själfva, än mindre åt sina kreatur. Således måste otvifvelaktigt något göras för att få en ordentlig skogslagstiftning, och frågan derom kan icke falla. Den kommer tillbaka riksdag efter riksdag för att få sin lösning. Under sådana förhållanden och för att åtminstone en opinionsyttring i denna riktning måtte af denna Kammare afgifvas, sedan Andra Kammaren redan bifallit det föreliggande betänkandet, anhåller jag att få förena mig med Herr Samzelius i hans yrkande om återremiss.

Herr von Kræmer: Jag hade icke ämnat besvara Kammaren med något vidare yttrande i denna fråga. Men på en direkt interpellation är man dock skyldig att svara och jag kan därför ej hjälpa, om jag för en stund på nytt tager Kammarens tid i anspråk. Den ärade talare, som vände sig direkt till mig, började med en historik öfver de försök till skogslagstiftning, som hittills blifvit gjorda, och han erinrade om huru dessa försök gått i de mest olika riktningar, i det man än föreslagit stränga åtgärder, än milda, än sådana som skulle gälla för hela riket, än för endast vissa delar deraf, än grundade på den ena principen, än på en helt annan, men han slutade alltid med att omtala hur man; än af ett, än af ett annat skäl, hvarje gång funnit omöjligt att antaga förslagen. Med andra ord, han lyckades till komplett evidens bevisa, att det var omöjligt att hitta på någon lagstiftning, som var antaglig, och att således det enda, som återstod var, att ej lagstifta alls! Sedan erinrade han sig den tid, då vi tillsammans arbetade i en statsrevision, och då jag sökte genomdrifva åtgärder för plantering af de förödda svältorna, ett mål, åt

*Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)*

Lagstifnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)

hvars vinnande jag äfven i senare tider har egnat mig. Det är hvad han härom yttrat, som tvungit mig att nu åter uppträda. Jag intresserar mig mycket lifligt för denna sak, nemligen att man måtte att staten förvärfva sådana förödda trakter, som egna sig för skogsplantering; men jag har förut framhållit och jag ber att nu åter få göra det, att detta är en sak för sig, som icke står i något sammanhang med skogslagstiftningsfrågan. Staten köper för skogsplantering tjenlig mark; staten, som har lång lifstid och kan invänta resultatet, kan utan olägenhet göra detta; det är nyttigt och strider icke mot några principer. Det är ett fritt aftal. Men det är något fullkomligt motsatt mot hvad som ständigt påyrkas i dessa skogslagstiftningsförslag, der man i föregifvet statens intresse vill tvinga den enskilde till åtgärder, som han sjelf icke har lust att vidtaga. Dessa båda saker hafva, som sagt, icke det ringaste sammanhang med hvarandra och lika mycket som jag är mot en i den enskildes rätt ingripande skogslagstiftning, lika mycket är jag för att staten för plantering inköper förödda skogsmarker, emedan jag anser, att just häruti ligger det rätta korrektivet mot den skogsförstörelse, som den enskilde kan till en tid åstadkomma, tills det enskilda intresset manar honom att inträda på en bättre väg. Om den föreliggande lagen antogs, skulle hvar och en, som eger skog, komma att blifva stäld under ett slags tillsyn af dessa af landstinget utvalde tillsyningsmän, som ständigt skulle hafva ögonen på honom. Den värde talaren har fört oss ut på svältorna. Jag skall litet der uppehålla mig. Jag vill antaga, att jag eger ett stycke af svältorna. Jag lemnar detta stycke i sitt ödeskick och betar derå mina får och getter och lefver såsom fri medborgare utan poliskontroll. Jag lemnar min ödemark åt min arfvinge, och äfven han gör intet dervid och lefver som fri, obevakad medborgare. Men nu vill jag antaga motsatsen. Jag planterar mitt stycke af svältorna och lemnar det bevuxet till min arfvinge. Då är denne en skogsegare, en betänklig person, som bör ställas under tillsyningsmäns kontroll såsom skäligen misstänkt för allehanda dåliga afsigter mot alla andra, mot staten och, framförallt, emot sig sjelf! Nej, säger man, det der är blott inbillning. Meningen med lagen är blott att utgöra en varning mot dem, som vilja föröda skogen, och några polisföljelser komma icke att ega rum. Jag ber då att få hänvisa till ett färskt aktstycke, som utvisar hvad dylika lagar föra med sig, nemligen Kongl. Skogsstyrelsens berättelse för i år. Der läser man å sid. 24 en förteckning å icke mindre än tolf hemmansegare, som efter gotlandslagen åtalats, af hvilka visserligen fem blefvo i nåder förklarade för oskyldige, men sju blefvo enligt samma lags § 2 förbjudna att afverka skogen till *afsalu*. Deremot är det icke något, som hindrar dem att så mycket som möjligt afverka till husbehof. Hvad är nu detta husbehof? En talare vid samma frågas behandling i fjor beräknade, att hela skogsafverkningen i vårt land går till 10 millioner kubikfamnar i rundt tal. Här af går till plankor, bräder, pitprops, sparrar, med ett ord hela trävaru-exporten samt till hela jernindustriens behof omkring $3\frac{1}{2}$ millioner; det återstående, $6\frac{1}{2}$ millioner kubikfamnar användes till "husbehof" o. s. v. till en oänd-

Lagstiftnings-
ätgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)

lighet af ofta öfverflödiga byggnader, till ofta slösande användt spisbränsle, till gärdesgårdar m. m., m. m. Kan man då tänka sig att man egentligen skulle vinna något för hushållningen med skogarne, då man, böjande sig för omöjligheten att göra några inskränkande föreskrifter i detta hänseende, ej genom någon lagstiftning vågat förgripa sig på husbehovet, som låter uttänja sig nästan i det oändliga? Också är det rätt märkvärdigt att se hvad verkan man hittills åstadkommit. I en bilaga pag. 85 till Skogsstyrelsens berättelse upplyses att i hela riket funnos 330 egendomar "med ordnad hushållning, med indelade eller under indelning varande skogar", — deraf på Gotland *en!* — Detta är följden, om man försöker att tvinga folk! Slutligen har man sagt, att det lönar icke mödan att nu tala om denna sak, då den genom Medkammarens beslut redan fallit. Det är också ganska praktiskt för tillfället; men de ord, som här yttrats, äro dock icke bortkastade. Måhända hoppas ifrarne för tvångslagar, att genom att år från år förnya sina anfall, en gång vinna; eller som latinet har det "sæpe cadendo" få sin önskan verkliggjord, en önskan dikterad, — jag är öfvertygad derom, — af ett ärligt och verkligt nit för skogarnes bästa men som, beroende på en fullkomlig missuppfattning af frågans egentliga natur, ej kan undgå att skada i stället att gagna. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan, *dels* ur synpunkten af den enskilda eganderättens helgd och den enskilda skogsägarens oberoende, *dels* ur synpunkten just af skogarnes rätt förstådda intresse!

Herr Wennerberg: Jag ber att få instämma i det yrkande, som af Herr Samzelius blifvit framställt.

Innan jag vänder mig mot några talare, som uppträdt till förmån för Utskottet, anhåller jag först att få gå igenom den korta motivering som Utskottet har ställt framför sin hemställan. Jag har märkt, att det blifvit allt mera och mera en vana att, då man icke kan försvara en sak genom kända eller fullt bestämda uppgifter, man söker sin räddning i uppställandet och sammanfogandet af doktrinära och allmänna satsar. För sådana har äfven jag stundom den djupaste vördnad; men då skola de också vara fullt tillämpliga på det ämne, som föreligger till behandling; annars äro de icke mycket värda. Utskottets motivering innehålles i ett enda litet stycke, som börjar med orden: »men Utskottet har härtill äfven andra i sak grundade skäl». Jag fäster mig nemligen icke vid hvad som säges i den näst föregående punkten; ty detta har af reservanten, Herr von Gegerfelt, redan blifvit fullständigt besvaradt.

Utskottet säger nu först: »utan yttersta nödtvång bör staten icke ingripa i den enskildes hushållning med sin egendom». De gamla brukade säga: »ord äro dyrbara »valent ut nummi», och jag tror — som de skulle också hafva trott — att Utskottet här användt flere ord än som varit af nöden. Hvad tjänar ordet »yttersta» till? Är icke »nödtvång» tillräckligt? Hvarför skall det vidare heta »nödtvång»? Kunde icke »tvång» vara nog? Och hvartill tjänar slutligen hela den negativa satsen? Skulle det icke gå lika bra att göra den till positiv och säga, att staten *bör* ingripa i den enskildes hushållning med sin egen-

Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)

dom, om denna hushållning befinnes vara för det allmänna skadlig? — Det är alldeles samma sats, som Utskottet uppställt; men med borttagande af den dubbla negationen låter det icke på samma sätt och hade icke heller passat i stycke. Förvandlas nu således meningen till positiv, blir hela satsen utan värde för Utskottets resonnement.

Vidare heter det: »skogens bästa skydd är dess insedda värde». Åter en allmän sats, som låter mycket förträfflig. Men låt oss se litet närmare efter hvart den leder. Måne man icke kan säga, att skogen har ett insedt värde för den, som far omkring i det inre af landet och köper skogsplotter, som han plundrar och hugger ned? »Skogens bästa skydd är dess insedda värde», säger emellertid Utskottet. Ja, vi hafva sett, hvart det insedda värdet ofta kan leda. Enligt en sådan abstrakt sats blifva ju alltså skogens bästa skydd dess sköflare.

Vidare heter det: »en god skogshushållning inträder i samma mån skogens värde ökas». Äfven detta är en allmän sats, och jag böjer mig för den, endast som sådan. Men »i samma mån» är icke detsamma som *samtidigt med*. Jag medgifver gerna, att, sedan skogen är utplundrad och man icke mera kan hemta något derur, då kommer nog hvar och en, som vill skaffa sig vinst, att plantera skog på marken; men den är icke mycket värd förr än efter hundra år. Uttrycket »i samma mån» är således något vilseledande.

Härefter säger Utskottet: »och fåfängt skall lagstiftning, utan att kunna vädja till det enskilda intresset, söka medelst lagbud förekomma skogens missvärd». Jag undrar just, hvad Utskottet härmed vill bevisa. Att vädja till det enskilda intresset, det är ju precis hvad motionären föreslagit.

Stycket slutar med följande ord: »Genom den lag, som nu ifrågasättes, skulle ej heller skogsförödelsen hindras, utan endast, när den väl egt rum, föranleda till skyldighet att sörja för återväxt». Huru man kan skrifva en sådan sig sjelf motsäigande mening, det begriper jag icke. *Har* man skyldighet att sörja för återväxten, då eger ju i sjelfva verket ingen skogsförödelse rum. Just i det skyldiga främjandet af återväxten ligger vigten, icke uti att hindra den enskilde att begagna sin egendom. Det är ju klart, att, då skogsegendom ofta icke gifver mera än en half procent i afkastning, medan deremot, om skogen afverkas och säljes, det därför influtna kapitalet kan gifva 6 à 7 procent, det ju vore tyranniskt att vilja hindra den enskilde från att på förmånligaste sätt tillgodogöra sig sin egendom. Jag har icke heller velat invända något mot att han skall hafva rättighet dertill; men att låta honom göra det utan att tillika förbinda honom att fullgöra sin skyldighet mot fäderneslandet, sina efterkommande, sin närmaste omgifning; det är detta, som jag icke kan finna vara riktigt; och jag tror icke, att det kan anses såsom något svårt ingripande i den enskildes rätt, om staten här träder emellan. Sådant sker i alla civiliserade länder och föreskrifterna äro der strängare, i samma mån som länderna äro mera kultiverade.

Jag hade nyss i mina händer en bok, der lagstiftningen i detta ämne i andra länder finnes upptagen. En ärad talare före mig har

lemnat åtskilliga upplysningar härom; och då hvad han yttrade i de flesta fall fullkomligt stämmer öfverens med de uppgifter, som der äro meddelade, skall jag endast helt kort uppehålla mig vid några afvikelser. Han började med det land, der lagstiftningen är slappast, nemligen Norge, och slutade med det, der den är strängast, eller Würtemberg. Jag skall icke vidröra sjelfva lagstiftningen i Norge, utan nämner blott, att resultatet af densamma icke är godt. Den, som farit genom Norge från Kristiania till Trondhjem för 30 år sedan och nu förnyar resan, han skall finna, att skogen hela vägen är nästan fullkomligt uthuggen. Då man ser flottningarne utför Glommen med det nu mer eländiga timmervirket, så inser man lätt att man nu icke har något bättre att utföra. Om Danmark har man yttrat, att detta land är så litet och skoglöst, och att det därför har godt skäl att taga vara på sina skogar. Ja, låtom oss då såsom Danmark betrakta oss redan nu som ett litet och skoglöst land, så få vi också snart glädja oss åt samma goda hushållning. I Frankrike är skogshushållningen, om man noga granskar den, ganska strängt reglerad. I Tyskland, der den bördiga jordmånen väsentligen egnar sig för jordbruk och det således ligger nära till hands att undanröjda skogen för dettas ökande, der hafva dock, på de flesta ställen der skog kan växa, med fördel planteringar blifvit gjorda, icke såsom i vårt land, der oftast ett ringa antal plantor genom sjelfsådd dragas upp på tunnlandet, utan så, att man af tunnlandet fordrar ett visst och anseeligt antal af träd. Slutligen anfördes Würtemberg, och talaren nämnde, att i detta lilla land finnas icke mindre än 800 skogstjenstemän, och han fruktade, att dessa skulle äta upp hela inkomsten af skogshushållningen. Jag erinrar här om den sats, som Utskottet uppställt: »skogens bästa skydd är dess insedda värde»; och jag är fullt öfvertygad om att man i Würtemberg så väl insett skogens värde, att man vet, att det lönar sig att för densamma hålla till och med 800 skogstjenstemän.

En annan talare hyste stora tvifvel om Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes och skogstjenstemännens förmåga att åtgöra något af vigt i detta ärende, enär de, enligt hans åsigt, skulle sakna tillräckligt praktisk blick och insigt i skogens rätta skötsel. Jag skall icke mycket yttra mig om de ifrågavarande embetsmännens förmåga i detta afseende; men jag ber att få nämna, att den, som sett huru ofönuftigt skogen i allmänhet skötes, han finner lätt, att man behöfver icke vara skogstjensteman, än mindre skogsafverkare, för att kunna inse, att det icke går väl eller rätt till. För öfrigt torde det vara mindre lämpligt att så der helt enkelt förklara för odugliga de myndigheter, som vi enligt vårt statsskick hafva att tillgå och måste begagna.

Med stor glädje hörde jag den talare, som hade ordet näst före mig, yttra den åsigt, att staten bör köpa lämplig skogsmark för att på densamma plantera och uppdraga skog. Det är mig kärt, att han delar en uppfattning, som äfven jag hyser. Men det är en gifven sak, att staten icke gerna kan göra detta, åtminstone i så stor skala som vore behöfligt; ty stora penningebelopp skulle dertill fordras, och

*Lagstiftnings-
ärgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)*

statens förvaltningsomkostnader och besvär skulle icke så litet ökas. Vi måste erkänna, att det vore lyckligare och bättre, om den enskilde utan statens mellankomst kunde åstadkomma detsamma.

Jag vet mera än väl, att för denna riksdag torde icke något vidare i denna sak kunna utträttas, då den redan fallit i Andra Kammaren. Men då jag anser, att en återremiss från Första Kammaren skulle innebära, att Första Kammaren icke vill låta denna stora fråga opåaktad gå sig förbi, utan dermed uttalar sin från Andra Kammarens beslut skiljaktiga mening, så yrkar jag återremiss i samma syfte som af Herr Samzelius blifvit uttaladt.

Herr Jöns Pehrsson: Jag begärde ordet på förmiddagen, men lät stryka ut mig under förmodan, att det icke skulle uppstå någon längre diskussion om denna sak; då så emellertid inträffat, tager jag mig friheten att äfven besvara Kammaren med några ord i frågan. Jag vill då till en början vända mig mot de talare, som ansett, att det skulle vara så nyttigt, om staten inköper skogsmark och planterar skog, för att på sådant sätt föregå med godt exempel. Ja, jag säger kanske mycket, dock icke för mycket, då jag får såsom min åsigt uttala, att åtminstone landshöfdingarne i allmänhet och stadsrepresentanterna från Stockholm i synnerhet ganska litet känna till, huru det plägar tillgå med denna skogsplantering på statens mark. I den trakt jag tillhör, känner jag väl tjugu boställen, der statens tjenstemän så förvalta skogen, att staten årligen förlorar minst 10,000 kronor, om man tager i betraktande hvad den borde ha. Det tillgår så, att jägmästare taxera skogen och föreslå skogsarrende. Detta skogsarrende föreslås då vanligen till mycket lågt belopp; och jag kan särskildt anföra ett exempel från den församling jag tillhör, der på en skogsslott bestämdes 50 kronor i skogsskatt. Arrendatorn säljer nu sitt årshygge och får 900 kronor om året därför, utan att han sjelf behöfver taga någon vidare befattning dermed. För ett par dagar sedan var jag uppe i Skogsstyrelsen och hade då tillfälle att der tala om ett dylikt fall, der jägmästaren föreslagit 300 kronor i skogsarrende, ehuru skogen var så stor, att, om den utbjudits på auktion, hade man erhållit omkring 1,200 kronor därför. Nu kan det nog hända, att arrendatorn får betala ett par hundra kronor mera, emedan jag hade tillfälle att utveckla rätta förhållandet för vederbörande. Jag tror, att detta är just icke så goda exempel på statens förvaltning af skogen, och skulle vi behandla skogen såsom skogstjenstemännen i södra Sverige, vore vi verkligen att beklaga.

Hvad den föreslagna lagstiftningen beträffar, så är äfven jag af den åsigt, att det skulle vara önskvärdt, om man kunde tillhålla den enskilde att sörja för återväxt. Jag ber att få nämna, att jag varit ledamot i en komité i Kronobergs län för utredandet af denna fråga, och vi utarbetade ett förslag just i det syftet, att man borde meddela föreskrifter om skogens återväxt. Jag tror, att Kongl. Maj:ts Befallningshafvande godkände förslaget, och det skickades från honom till Finansdepartementet; men sedan hafva vi icke hört något deraf. Detta förslag gick ändå något längre än det nu föreliggande; ty det

*Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)*

föreskref att för hvarje fast egendom, som stod under enskild egenderrätt, skulle finnas så mycket skog som motsvarade husbehovet, men om det afverkades derutöfver, skulle åtgärder mot egaren vidtagas.

Många förhållanden hafva äfven sedan inträffat, som göra lagstiftning rörande skogen erforderlig; förhållanden, som den käuner, som sett dem, någorlunda mera än en landshöfding, som icke reser annat än stora vägen fram och icke är ute i skog och mark. Han borde dock hafva skyldighet att känna dem. Det är klart, att under den tid det varit goda konjunkturer på skogseffekter, hvar och en enskild bonde, i den trakt jag känner åtminstone, har så värderat sin skog och blifvit van att behandla den så väl, att det är en glädje att se det; men det måste förblifva en sanning, att det bästa skydd, vi kunna få för våra skogar, är den enskilda öfvertygelsen, att de utgöra en värdefull egendom att värda och bevara; och då denna tanke sprides till den stora allmänheten, så blifver den väl fotad. Det är sant, att man icke kan dölja för sig, att utmed jernvägarne skogsafverkningen pågår skarpt och gammal mogen skog hugges bort, men jag tror icke, att någon skada uppstår i detta fall. Man talar om dem, som resa ut och köpa skog, och jag bekänner öppet, att jag är en af dem, som på det sättet värdera våra skogar genom att afverka skogsparker, men det händer icke så sällan, att en stor del är upprutten. Kan det vara något nyttigt att låta skogen stå på det viset? Jag tror det icke. Hufvudsaken är, att, då allmänheten ser, att det finnes värde i skogen, värda de den. Det kan inträffa en tid, då det blifver mindre god tillgång på skog, men någon skogsbrist få vi icke så snart, och jag försäkrar, att de, som mest skrika om den saken, de hafva minst reda på, huru saken förhåller sig i sjelfva verket, ty kanske många af dem sällan äro utom Stockholm; de resa utmed jernvägarne, och der ser det illa ut; de se en och annan afverkad sträcka och deraf döma de, men, om de kommo litet längre in i skogarne, skulle de kanske få en annan uppfattning. För min del anser jag icke, att detta förslag skulle vara tillräckligt verksamt. Skulle man säga något i den vägen, så skulle man väl kunna säga, att så mycket skog skulle kvarlemnas, att på hvarje egendom skulle finnas åtminstone så mycket skog, som vore tillräcklig för egendomens behof. För närvarande få Herrarne göra, hvad ni vilja. Jag har endast velat vederlägga de Herrar, som talat så mycket för saken, och jag vågar påstå, att de känna den alldeles för litet, ty ännu finnas många stora skogar.

Friherre Åkerhielm: Då jag under förmiddagens öfverläggning inom Kammaren hade fått ordet för att söka försvara Lag-Utskottets betänkande i den föreliggande frågan, afbröts jag af en upplysning utaf Lag-Utskottets ordförande derom, att Medkammaren redan i ärendet fattat beslut, och afstod då från att vidare yttra mig, såsom jag uttalade det, af grannligheten mot Kammaren, emedan jag förmodade, att vi skulle komma till snart afgörande i frågan. Sådant har dock icke inträffat, utan öfverläggningarne hafva fortgått. Redan deri kan ligga en ursäkt för att våga å nyo uppträda, men jag hoppas, att Kammaren skall så mycket mera erkänna skälet till mitt

Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbri-
st.
(Forts.)

uppträdande å nyo, då jag tillstår, att jag begärt ordet med anledning af den kritik, som den ärade talaren från Kronobergs län, detta läns höfding, från sin bänk framstälde.

Med hans kända öfverlägsenhet i ordet är det lätt att lösrycka satsen och med ironiens skärpa söndermala dem, men att bevisa är icke lika lätt; och jag förlitar mig på Kammarens sunda omdöme, att icke någon af dess ledamöter, till följd af ett tillfälligt skämt, går från den lugna och jemna uppfattning, som ett utskottsbetänkande eger rätt att fordra. Hvad då först beträffar det af Herr Wennerberg helt hastigt bemötta yttrande derom, att Utskottet redan funnit ett skäl att icke understödja motionärens förslag deri, att detta förslag vore en sammanjemkning, hvilken år 1874 af Utskottet ansågs omöjlig och hvilken Riksdagens båda Kamrar år 1874 förklarade omöjlig, samt hans förklaring, att detta skäl blifvit af Lag-Utskottets ordförande affärdadt, så har jag mig icke detta bekant, utan jag påstår, att den omständigheten kvarstår lika klar ännu: att, hvad som icke kunde sammanjemkas år 1874, det är icke förmätet att påstå, att icke den enskilde motionären skall hafva lyckats åstadkomma 1878, och då kan hvad Lag-Utskottets betänkande i denna del innehåller få stå kvar såsom redan till en början ett icke ogiltigt skäl. Sedermera, då Utskottet kommer till, såsom det heter, »äfvén andra i sak grundade skäl», veta vi af den ärade talarens anförande, att uttrycket: »utan yttersta nödtvång bör staten icke ingripa i den enskildes hushållning med sin egendom», väckt hans särskilda uppmärksamhet och gifvit honom anledning till att, såsom han förklarar, göra den negativa satsen till positiv och säga, att »staten bör ingripa i den enskildes hushållning med sin egendom, om denna hushållning befinnes vara för det allmänna skadlig.» Nej, det bör den visst icke! Den tid, då staten ansåg sig böra ingripa hos oss i vår enskilda hushållning, den är nu långt borta, och jag tror, att minnet af den tiden icke är sådant, att vi kunna önska den tillbaka; men Utskottet har erkänt möjligheten af att i *yttersta nödfall* ett sådant ingripande kan vara icke blott ursäktligt, utan erforderligt. Mera har det icke sagt, och jag tror, att den satsen kan försvaras. Vidare säger Utskottet: »skogens bästa skydd är dess insedda värde». Häremot vände talaren den erinran, att Utskottet dermed skulle gifvit anledning till den uppfattningen, att den kringresande skogssköflaren, som inser skogens värde och hjuder högst för skogen, skulle vara skogens beskyddare. Nej, det ligger väl icke i dessa orden. Det står, det insedda värdet, som egaren af själfva jorden lyckas fatta att hans skog eger, det värde som han lyckas erhålla af skogen, det är skogens bästa skydd. Det är således det egna intresset, som der vid lag skall tala, och detta egna intresse, som gifver honom anledning taga vara på skogen, säger Utskottet, skall åstadkomma långt bättre skydd, än det som kunde erhållas genom svårtolkade lagparagrafer och genom af kommunerna tillsatta fiskaler och uppsyningsmän. Jag är fullkomligt öfvertygad om, att sådana lagbestämmelser icke skulle på långt när åstadkomma samma goda verkan, som det väl förstådda egna intresset hos jordegaren att

skydda den på hans jord växande skog, som har ett värde, hvilket, rätt insedt, då också blifver samma varas bästa skydd. »Genom den lag, som nu ifrågasättes, skulle ej heller skogsförödelse hindras, utan endast, när den väl egt rum, föranleda till skyldighet att sörja för återväxt», säger Utskottet. Detta säger talaren på kronobergsbänken, *detta* begriper jag icke. Ja, det är just det jag beklagar. Här föreligga nemligen *två* motioner, den ena af Herr Axell, som afser att bereda återväxt på afhuggen mark, och den andra af Herr Farup, som afser att hindra skogssköfving, och en tagen kännedom om betänkandet i dess *båda* punkter gifver svar på frågan och anledning till att man icke behöfver förklara, att man icke begriper satsen. Jag beklagar således, att den ärade talaren icke kommit att kasta ett öga på äfven den andra punkten af betänkandet, på hvilken jag nu likväl icke skall ingå, då den icke är föredragen.

Sedan jag sålunda nu sökt göra klart, att jag tror och hoppas, att de af Utskottet anförda skäl äro förtjenta att vägas med det värde, som en lugn och jemn uppfattning vill tillerkänna dem, och icke på annat sätt upptagas, så ber jag att ytterligare och närmast i anslutning till hvad jag på förmiddagen i Kammaren anförde, få hemställa, om det kan vara skäl att nu, på grund af enskild reservants framställning, vare sig utan att ingå i granskning af hvarje paragraf, besluta ett bifall i sin helhet till ett förslag, som Kammaren icke haft tid eller tillfälle att granska, eller också att besluta en återremiss vid denna framskridna tid på riksdagen, hvilket beslut, sedan Andra Kammaren uttalat sin mening, icke innebure annat än en opinionsyttring om något, som de fleste bland oss icke haft tillfälle att taga kännedom om, och således en opinionsyttring, som — för att begagna en talares på kristianstadsbänken ord — jag icke tror vore värdig den Kammare, der jag har säte. Det vore en för hastigt och lätt uttalad opinionsyttring, denna återremiss, för att jag skulle, i den form den nu föreligger, vilja vara med om den.

Men jag frågar då: är det nu så olyckligt, om vi icke genast få denna lag? Kunna vi icke med lugn motse andra riksmöten än detta, som lider emot sin elfte timma? Står faran för dörren? Är landet hotadt af den brist på skog, som skall göra vårt land obeoeligt? Talaren på kristianstadsbänken sade sig icke vilja gå längre tillbaka än till 1664 års skogsordning. Jag tyckte det var långt nog. Han hemtade emellertid derur den upplysning, att man redan då såg faran af ett obeoeligt Sverige, af ett kallt och skoglöst land. Det är 214 år sedan dess. Jag tror detta redan bevisa, att vi kunna med lugn pröfva de förslag, som kunna varda framlagda, och att vi med lugn kunna vänta på frågans mognad samt att alltså vi icke behöfva afgifva opinionsyttring genom någon återremiss. Så brådt är det icke.

Hvad innebär dessutom den ifrågavarande lagen? Hvad skulle dess öde blifva? Antingen skulle den framträda genom grannars kontroll öfver grannar; förhatligt, obehöfligt, retsamt. Eller genom Konungens Befallningshafvandes direkta ingrepp, säkerligen tillämpadt efter bästa förstånd och med god vilja. Men med all aktning för desse embetsmän befarar jag det kunde hända, att man understundom träf-

*Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbri-
st.*
(Forts.)

Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)

fade på för mycket nit och för mycken teori för att icke åstadkomma faror och olägenheter i det praktiska lifvet och deraf följande harm hos dem, som träffade ut för ifrarens nit. På dessa två skäl och dessutom af det skäl, att Konungens Befallningshafvande skulle hafva att bestämma kostnaderna för syner och förrättningar, anvisa medlen dertill på landstingen och alltså utöfva en viss beskattningsrätt, är det, som jag tror, att lagen skulle hafva att välja mellan två öden. Antingen blir den ett förhatligt och förhatadt redskap i det missförstådda nitets eller den lumpna sockenafundens hand; den väcker då blott bitterhet och oro och måste snart upphävas. Eller ock försvåras dess handhavande ytterligt och dess öde blir detsamma som den likartade Gotlandslagen, att handhafvas ytterst varsamt eller rättare icke handhafvas alls. Men en slapp lagskipning är den sämsta lagskipning. Hellre stiftar jag då ingen lag, än jag är med om att stifta en sådan.

Frågan är nu icke i det skede, att den efter min mening kan lösas eller bör lösas. I det jag anhåller om benägen ursäkt, att jag så länge upptagit Herrarnes tid, hemställer jag om det icke vore bäst, att Första Kammaren nu denna gång icke ansåge sig böra ovilkorligen uttala en opinion i det ena eller andra syftet, utan bifölle Utskottets betänkande.

Många ledamöter yttrade härtill bifall.

Herr Storckenfelt: Den siste talaren sade, att det kommer riksdagar efter denna, och att frågan då kan blifva löst. Det lärer väl ingen kunna påstå, att den nu mera kan lösas vid denna riksdag, men, på det den kommande Riksdag, på hvilken talaren syftade, icke måtte komma allt för långt fram i tiden, skulle jag anse gagneligt, att skogsfrågan nu ej doge genom båda Kamrarnes sammanstående beslut, emedan det då skulle dröja mycket länge, innan den åter upptoges. Derföre skulle jag önska, att denna Kammare fattade ett beslut, som möjliggjorde att upptaga den åter inom en icke allt för aflägsen framtid. Jag ser derföre icke någon annan utväg än återremiss. Det låter visserligen illa den 15 Maj, men det föranleder ju icke någon annan behandling, än att Utskottet skickar frågan tillbaka, med begäran, att Kammaren fattar beslut. Det kunna vi väl underkasta oss, och då det icke finnes något annat sätt, så instämmer jag med dem, som yrkat återremiss.

Många ledamöter hördes nu ropa på proposition.

Herr Adelsköld: Jag ber om ursäkt för, att jag åter begäret ordet, men då Herr Hammarhjelm nyss yttrat, att en ledamot från Vesterbotten, hvarmed förmodligen menades mig, på förmiddagen vilseledt Kammaren med origtiga uppgifter om främmande länders skogslagstiftning, så är det en skyldighet för mig att ej låta en sådan beskyllning passera oanmärkt.

Herr Hammarhjelm yttrade, att han varit ledamot i det Särskilda

Utskottet vid 1874 års riksdag, och att det der upplystes, att skogslagstiftning icke finnes annat än undantagsvis i andra civiliserade stater, och specielt tror jag han uppgaf, att sådan icke fans i Tyska staterna, Frankrike, Norge m. fl. stater. Herr Hammarhjelm har många jern i elden, och det är möjligt, att hans tid då var så upptagen af annat, då han var ledamot af Särskilda Utskottet 1874, att han icke tog del af 1871 års skogskomités betänkande, hvilken måste funnit tillgänglig för detta Utskotts ledamöter. Hade han det gjort, så skulle han hafva funnit, att hvad jag på förmiddagen yttrade om skogslagstiftningen i främmande länder icke var så origtigt, som han med naiv säkerhet vågade påstå.

Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbriest.
(Forts.)

Skogskomitén säger nemligen: »vida mer genomgripande än i Sverige hafva åtskilliga *främmande länders lagstiftning* sökt ordna den enskilda skogshushållningen på det sätt, som ansetts motsvara skogarnes ändamål», hvarjemte komitén fortsätter: »merendels har den makt, staten utöfvat i fråga om den enskilda skogshushållningen, yttrat sig dels i förbud mot öfverflödigt och omättlig afverkning och dels i föreskrifter om återuppdragande af skog, der den finnes förödd.» »I *Tyskland* visar sig», säger komitén, »tidigt en regeringarnes omvårdnad om enskildes skogar, först i form endast af förmaningar i allmänna ordalag till sparsamhet samt hotelse, att misshushållaren ej egde få utsyning på kronans skogar, men slutligen i form af bestämda lagbud och reglementen.» »Äfven», tillägger komitén, »utsätter skogsegaren sig för böter, om han föröfvar olofligt hygge å sin egen skog, så framt denna är skyddsskog», och »i *Österrikes* nya skogslag af den 3 December 1852 äro dessa inskränkande föreskrifter ännu strängare.» »Detta oaktadt vågade Herr Hammarhjelm uppgifva, att i *Tyskland* och *Österrike* icke finnes någon skogslagstiftning och att jag, som sagt att så var förhållandet, velat vilseleda Kammaren.

Beträffande *Frankrike* omnämner komitén, bland annat, att stadgarna rörande skogar der »inskränka sig till förbud mot utödande af skog å branta bergsslutningar samt föreskrift om skyldighet för egare af skog, som vill uthugga densamma för verkställande af odling, att derom göra anmälan och afvakta regeringens tillstånd, hvarförutan det ej får ske.» Detta visar således tydligt, att äfven i *Frankrike* finnes skogslagstiftning.

I *Danmark* är genom en förordning af den 27 September 1805 bestämdt, »att ingen, som köper skog, ehvad han eger fullständig sätesgård eller icke, får under de första tio åren efter köpet å skogen hugga annat än till egen och godsets nödtorft, så vida han ej inför räntekammaren styrker, att hygget ej är för skogen menligt.»

I *Norge*, der talaren förklarade sig vara fullkomligt hemmastadd, emedan han der egde skogar, och påstod att ingen skogslagstiftning fans, »utkom», säger komitén, »den 22 Juni 1863 en ny skogslag, som, jemte det den reglerar vården och förvaltningen af allmänningsskogarne, egnar synnerlig uppmärksamhet åt afhjelpandet af de svårigheter för genomförande af en rationel hushållning med de enskilda skogarne, som möta, då annan än egaren af skogen har rättighet att begagna densamma för vissa ändamål, såsom till bete, kolning, svedjande, bark- och löftägt m. m.»

Lagstiftnings-
dagar i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)

Jag vill icke upptaga Kammarens tid längre, ty det sagda torde vara tillräckligt för att visa, att, till och med en i skogsaffärer så erfaren man, som Herr Hammarhjelm, kunnat misstaga sig, och att hvad jag påstod under förmiddagens förhandlingar, eller att skogslagstiftning finnas i de flesta civiliserade stater, icke var taget ur luften.

Herr Gahn yttrade, att många bruksegare och andra egare af skogsdelar sköta sina skogar mycket väl. Det har ingen bestridt, utan har jag tvärtom vid ett föregående anförande i skogsfrågan yttrat mig om det mönster giltiga sätt, hvarpå enskilde skogsegare, bland hvilka många utom Herr Gahn, sitta i denna Kammare, sköta sina skogar. Men det är icke för dem, som sköta sin skog väl, som en skogslag är behöflig, utan för dem, som icke sköta sina skogar utan förstöra dem. Det är med skogslagstiftning på enahanda sätt som med brottmålslagstiftningen. Icke stiftas de sistnämnda lagarne för laglydige medborgare i samhället, utan för dem som bryta mot sina medborgerliga pligter. Om Herr Gahns åsigter vore rigtiga, så vore det bäst att afskaffa *alla* lagar och författningar och afskeda både domarecorps och polis, men jag tror icke, att vi ännu hunnit ett fullkomlighets-tillstånd, på hvilket laglöshet kan grundas.

En annan ärad talare på stockholmsbänken yttrade, att det icke vore någon brådska; blott vi lugna oss, nog få vi också en skogslag. Ja! mine Herrar, jag hoppas och tror äfven att vi förr eller senare skola få en skogslag, men då vi i 200 år och mer väntat derpå, så är det antagligt att om Riksdagen nu afslår det väckta förslaget, som likväl är i det närmaste detsamma som proponerades af Kongl. Maj:t vid 1874 års Riksdag, och då af båda Kamrarne, med obetydliga skiljaktigheter i åsigterna rörande vissa detaljer, godkändes, så är det, så vidt jag kan förstå, lika svårt för Kongl. Maj:t att framlägga ett nytt förslag till en sådan lag, som, efter försvarsfrågans utgång vid senare riksdagar, till arméorganisation, och vi torde få vänta på båda dessa förslag tills det blifver — för sent.

Ropen på proposition förnyades.

Herr Samzelius: Ropet på proposition manar icke till vidlyfthet, och jag skall jemväl blifva kortfattad. Jag hoppas tillika, att Kammaren gör mig den rättvisa, att jag icke för ofta yttrar mig i frågor, och att, då jag gör det, jag icke gör det för långt. Men då en talare från vermlandsbänken framkastat, att jag lemnat origtiga uppgifter om skogslagstiftningen i utlandet, så vill jag, då det icke kan här vara tillfälle att bemöta allt detta, uppmana honom, att någon gång hos mig taga kännedom om, på hvilkens sida misstagen skett. Vidare har sagts, att i Würtemberg skogsskötseln drifves med 800 skogstjenstemän, och att den icke lemna någon inkomst utöfver utgifterna. Jag är verkligen i tillfälle att nu genast gifva den upplysning, att i Würtemberg, der man beräknar statsinkomsterna netto, och icke brutto såsom hos oss, har vid sista statsregleringen inkomsten af skog efter afdrag af alla förvaltningskostnader beräknats till 5,802,610

riksmark, hvilket är en ganska anseelig summa för detta land och utgör den hufvudsakligaste af alla inkomsterna, näst den utaf jernvägarne. Jag hoppas således, att han nu skall finna sig tillfredsstäld.

Jag vill äfven yttra några ord mot en talare på stockholmslänsbänken. Det är besynnerligt, att jag i denna fråga just skall komma i meningsutbyte med mina bästa vänner, men det kan icke hjälpas. Han har yttrat, att när skogarne ännu kunde stå sig, oaktadt farhågor deremot uttalades redan på 1600-talet, så vore dessa farhågor obefogade, och då borde lagstiftningen icke träda emellan. Så är dock icke förhållandet, ty här är att märka, att lagstiftningen trädde emellan redan då och sedan i 1734 års lag, der det stadgades, att skattebonde egde nyttja sin enskilda skog till hustrarf och salu; dock det så sparsamt, att skogen ej utöddes och hemmanet förderfvades. Derefter gjordes någon modifikation i denna lagstiftning genom en förordning af år 1789, då allmogen, såsom gifva för att den gick in på förenings- och säkerhets-akten, fick samma dispositionsrätt öfver sina skogar som frälsemän öfver sina. Det är just genom skyddet af denna lag, som vi nu hafva sådana skogar kvar, som dem vi ännu ega.

Då man talar om, att en opinionsyttring skulle vara ovärdig Första Kammaren, så vill jag säga, att det icke skulle vara en vanlig opinionsyttring att afslå; det skulle vara en ganska skarp opinionsyttring. Den skulle hafva den verkan, att saken alldeles komme från dagordningen, och frågan skulle då blifva begrafven. Jag önskade dock, att den skulle få en anständig begrafning. Det är det enda jag för tillfället kan önska, ty någon framgång åt förslaget är nu icke att hoppas.

En talare citerade ett uttryck af Virgilius: sæpe cadendo. Citatet lyder fullständigt på svenska: vattendroppen urhållkar stenen icke genom våld, utan genom att den ofta faller. Är det sant, så i stället för att injaga missmod ingifver det den allra bästa förhoppning för frågans framtida lösning, äfven om de krafter synas vara små, som därför verka, ty utan tvifvel skall denna fråga ständigt återkomma, till dess målet — en förbättrad skogslagstiftning — vunnits.

Jag kan knappast uttrycka mindre än förvåning öfver, att talaren från stockholmslänsbänken icke kunnat hafva några sympatier för detta förslag, då han såsom ordförande för Särskilda Utskottet år 1874 deltog i framläggande af ett västan alldeles lika förslag, som nu innehålles i reservationen. Han yttrade då i försvaret för saken i Andra Kammaren, att han icke vore någon *varm* vän af förslaget. Det står med kursiv stil detta uttryck. Jag förstår nu, hvad "icke varm vän" betyder. Men några månader derefter hindrade detta honom ej att kontrahera den till skogarnes skydd tillkomna Norrbottenslagen. Han hade således åtminstone då någon värma för saken.

En annan talare nämnde om Svältorna och skogsodling derstädes. Jag tror icke man bör tala derom, ty — om någonsin — kan om Svältorna tillämpas uttrycket: vestigia terrent.

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid.

Lagstiftnings-
ätgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)

Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)

Herr Wennerberg: Den talare, som nyss vände sig särskildt emot mig, och det mera mot mitt sätt än emot mina skäl, gjorde sig onödigt besvär, då han sökte förklara, att jag missförstått Utskottets argumentation. Jag tror, att jag förstått den tillräckligt väl för att med fog göra den kritik deraf, som jag gjorde. Skulle jag emellertid i sättet icke hafva använt det bästa, så beklagar jag, att jag sålunda skadat en sak, som ligger mig varmt om hjertat och rörande hvilken jag alltid hyst samma åsichter. Det förvånar mig dock icke, att talaren med någon skärpa vände sig mot detta mitt sätt; men deremot förvånar det mig, att samme man icke offrade några ord till en förklaring, huru det kommer sig, att han, som en gång varmt yrkade ungefär detsamma, som jag nu gjort, och som skyndade att kontrasinuera Norrbottenslagen, nu kunnat finna ett i samma riktning, som den, gående yrkande för rikets öfriga delar icke vara brådskande att bifallas.

Herr von Gegerfelt: Jag har begärt ordet endast för att anmäla, att jag, med frånträdande af mitt förra yrkande, instämmer med dem, som yrka återremiss, och ber att med anledning af Friherre Åkerhielms yttrande få anmärka, att ett bifall till Utskottets förslag vore den skarpaste opinionsyttring mot hvarje lagförslag i denna riktning, hvaremot en återremiss icke skulle innebära något sådant.

Herr Hammarhjelm: Jag ber att endast få yttra ett par ord till svar å hvad två representanter från Norrbottens och Kristianstads län yttrat. Den ene har beklagat, att jag icke haft tid att sätta mig in i skogslagstiftningskomiténs betänkande. Jag skulle verkligen, såsom f. d. ledamot af det Särskilda Utskottet för denna frågas behandling, beklaga, om jag icke derom tagit kännedom; men jag har derjemte läst mera och annat. Hvad den andre talaren beträffade, så betonade han, att skogshushållningen i Würtemberg gifvit en betydlig inkomst, och åberopade dervid en röd bok, som han hade i handen, och som jag igenkände vara Almanach de Gotha. Det är möjligt, att så förhåller sig, som han uppgaf, beträffande Würtemberg, men om så skulle vara, ber jag att få qvitta med hans origtiga uppgifter angående Norge, ty der finnes ej, såsom han uppgifvit, någon lag om skogshushållning, utan blott en lag om affösning af servituter, och denna utfärdad år 1863.

Grefve Horn: Jag får äfven förena mig med dem, som yrkat återremiss och frånträder således mitt förra yrkande.

Talrika rop på proposition hördes å nyö.

Friherre Åkerhielm: Det visserligen blott enstämmiga rop på proposition, hvilket för första gången under de tolf riksdagar jag öfvervarit helsar mitt uppträdande, skall icke hindra mig från att här fullgöra en skyldighet mot mig sjelf och den Kammare, jag tillhör, att afgifva en förklaring, som med anledning af den sista direkt till mig ställda frågan blifvit nödvändig. Der ligger en betydlig skillnad

uti att å ena sidan såsom ordförande i ett Särskildt Utskott tillstyrka en undantagslag för en viss del af riket, hvars representation och styresmän enständigt begärt en sådan, och att sedermera, till Konungens rådsbord inkallad, i sträng följd härmed kontrahera en sådan lag samt att å andra sidan drista sig att i riksdagens sista stund antaga ett endast i form af reservation och på grund af enskild motion framlagdt särskildt förslag till lag för hela riket i en ekonomisk fråga, derom icke orternas representationer ännu kunnat uttala någon deras mening, och ingen myndighet afgifvit någon slags opinionsyttring. Jag hoppas, att det för hvar och en skall vara klart, att mellan dessa båda frågor, Norrbottenslagen och nu föreliggande motion, förefinnes en betydlig skilnad, och jag ber på samma gång att med afseende å mitt uppträdande vid 1874 års riksdag få erinra om, huru Andra Kammarens protokoll torde bära vittne om, att jag verkligen önskade, att de särskilda besluten i Kamrarna skulle leda dertill, att man vid den riksdagen icke skulle kunna komma till någon sammanjemkning, och att jag visserligen ansåg antagandet af en sådan lag som denna icke vara någon brådskande åtgärd.

Jag begagnar ordet för att, med anledning af det meningsutbyte, som egt rum mellan denna plats och kronobergsbänken, få öppet och ärligt förklara, att jag icke haft något att anmärka emot min ärade motståndares *sätt*, men att jag väl huser någon förhoppning om att hafva vederlagt honom i *sak*.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf, framställdes propositioner på dessa yrkanden samt besvarades med många ja och nej i blandning; hvarefter proposition på bifall till punkten förnyades, och då dervid svarades många så väl ja som nej, förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslags följande voteringsproposition:

Den som bifaller 1:sta punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 39, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Lagstiftnings-
åtgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)

Lagstiftnings-
ätgärder i
syfte att
förekomma
skogsbrist.
(Forts.)

Ja—47.

Nej—38.

2:dra punkten.

Herr Sundell: Pligtskyldigast, men med föga hopp om framgång, får jag anhålla om bifall till min reservation. När den skrefs, skedde det under förutsättning, att Kammaren skulle antaga Herr von Gegerfelts reservation mot första punkten. När nu detta emellertid icke inträffat, utan Kammaren bifallit Utskottets hemställan beträffande denna första punkt, lärer väl föga hopp förefinnas, att Kammaren skulle vilja bifalla min reservation, ehuru visserligen Herrar Axells och Farups motioner icke stå till hvarandra i närmare sammanhang. Dock har jag ansett mig skyldig anhålla om bifall till den reservation, jag mot den nu föredragna punkten afgifvit.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och Herr Talmannen yttrat, att i afseende å den förevarande punkten endast yrkats, att Kammaren, med afslag å utskottets hemställan, måtte bifalla den af Herr Sundell emot punkten afgifna reservation; framstälde Herr Talmannen proposition på bifall till punkten och, då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs ånyo och bifölls Lag-Utskottets den 10 och 11 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 40, i anledning af väckt motion rörande ändring i och för vissa delar af Norrbottens län, upphäfvande af Kongl. förordningen den 29 Juni 1866, angående dispositionsrätten öfver skogen å sådana skattehemman, som uppkomma af nybyggen, hvilka hädanefter från kronan upplåtas m. m.

Anslag för
betäckande af
ökning i statens
jernvägars
materialförråd
och kassa-
förlag.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 11 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om anvisande på Riksgäldskontoret af ett anslag för betäckande af den ökning i statens jernvägars materialförråd och kassaförlag, som under åren 1878 och 1879 kan förekomma.

Grefve Mörner, Axel: Det här af Utskottet tillstyrkta förslag, att, såsom det heter, anvisa på Riksgäldskontoret ett belopp af 1,000,000 kronor för hvardera af åren 1878 och 1879 till betäckande af de under samma år erforderliga utgifter i och för, såsom det kallas, *ökning* i statens jernvägars materialförråd och kassaförlag, har jag för min del icke kunnat godkänna. En sådan åtgärd, som hufvudsakligen afser underhållet af det förråd utaf persedlar, som erfordras för jern-

vägstrafikens drift, tror jag icke kan medföra *ökning* i jernvägens trafikmateriel och denna benämning tror jag följaktligen vara oriktig. Jag anser, att hvad man kallar tillökning i jernvägens materialförråd egentligen afser den rörliga materielens tillväxt, om hvilken man med skäl kan säga, att man icke vill lägga den till större belopp på ett enda års inkomster af trafikmedlen. Men om det för trafikens underhåll åtgår något mera stenkol eller något mera skenor det ena året än det andra, kan väl detta icke kallas tillökning i jernvägarnes materialförråd, utan endast betäckande af för trafiken nödvändiga kostnader. I samma mån som man använder det befintliga förrådet af dylika persedlar för trafikens underhåll, i samma mån får man betala för dem, såvida trafiken är sådan, att den betäcker de erforderliga kostnaderna, och då förefaller det mig riktigt att, såsom hittills, dessa kostnader betäckas af jernvägens inkomster. Det har icke heller varit fråga någonsin förut om, att man, såsom nu är föreslaget, skulle på Riksgäldskontoret anvisa ett särskildt belopp för dylika utgifter, utan dertill torde förefinnas någon särskild anledning, och denna är ju, helt enkelt, att man behöfver penningar till åtskilliga statsutgifter, hvartill medel i annat fall saknas, eller att för statens löpande utgifter en brist förefinnes.

Vid sådant förhållande synes mig det rätta vara, att man å ena sidan satte upp inkomsterna och på den andra utgifterna, hvarigenom man kunde utröna skilnaden. Denna må då bli större eller mindre, så blir det sedan en sak för sig att besluta, huru den må kunna betäckas. Då tror jag, att saken är på klar fot. Men att under en rubrik anvisa på Riksgäldskontoret ett anslag och på annat ställe förmena, att man har en lånerätt för att ersätta staten derför att staten ett föregående år af då befintliga besparingar använt en summa för ett arbetsföretag, till exempel en sjösänkning, det tror jag icke är ett fullt klart och redigt sätt att uppställa statsregleringen. Man får då under en rubrik en anordning på några 100,000-tals kronor på ett ställe och på ett annat ställe en dylik på andra 100,000-tal, och öfversättningen af ordet "anvisa på Riksgäldskontoret" är ingen annan än att man skall upptaga lån. Då är det bättre att säga, att här föreligger en statsbrist å så eller så stort belopp och den måste på något sätt fyllas. Derom afgifver då Kongl. Maj:t förslag och Riksdagen beslutar deröfver antingen genom upptagande af lån eller på annat sätt.

Jag erinrar mig, att för icke länge sedan egde ett likartadt förhållande rum. Man beslöt då upptagandet af en tilläggsbevilling, som utgick under ett eller två år, men sedan upphörde. Vill man nu icke upptaga lån, så kunde ju äfven nu denna utväg tillgripas. För mig framstår emellertid klart, att den nu föreslagna upplåningen icke är annat än en åtgärd, hvarigenom man bereder sig en möjlighet att kunna beräkna inkomsterna af statens jernvägstrafik 250,000 kronor högre, än man eljest skulle kunna, det vill säga att man derigenom bereder sig en tillgång på ungefär 750,000 kronor, som man kan använda till andra statsutgifter. Jag tror, att det hade varit bättre att uttala, att här förefinnes för närvarande en statsbrist, som på ett eller annat

*Anslag för
betäckande af
ökning i statens
jernvägars
materialförråd
och kassa-
förslag.
(Forts.)*

*Anslag för
betäckande af
ökning i statens
jernvägars
materialförråd
och kassa-
förlag.
(Forts.)*

sätt måste betäckas. Att deremot handla på det sätt, som nu är föreslaget, förefaller mig icke riktigt, och jag har därför uti den af mig afgifna reservationen vågat framställa det yrkande, hvilket äfven nu torde tillåtas mig att upprepa, nemligen att Kongl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte vinna Kammarens bifall.

Friherre Klinckowström: En utmärkt fransk statsman, jag vill minnas att det var Prins Talleyrand, har sagt, "att orden hafva till ändamål att dölja tankarne". Denna utsago synes mig mer än väl passa för så väl Kongl. Maj:ts proposition i förevarande fråga som Utskottets deröfver afgifna betänkande. Jag har icke en utan tio gånger genomläst detsamma och har ändock icke kunnat derpå blifva fullt klok.

Utskottet säger nemligen, att, "utan att godkänna det föreslagna förfaringssättet såsom regel", har Utskottet funnit en sådan användning af statsinkomsterna mindre lämplig, som förut egt rum, men godkänner det föreslagna anslaget å 2,000,000 kronor, fördelade på två år, att utgå icke såsom skatt utan såsom lån för åstadkommande af en förstärkning af jernvägarne materialförråd eller en kapitalbildning, såsom man kallat denna för jernvägstrafikens drift nödvändiga förstärkning. Jag tror, att detta är ett mycket origtigt begrepp om kapitalbildning i samhället och att det är farligt att på en sådan grund förespegla representationen inkomster af jernvägarne, hvilka i sjelfva verket icke förefinnas. Jag tror, att det vore mycket rättare, att dessa för jernvägstrafikens drift nödiga utgifter toges af jernvägarne bruttoreveny än att, såsom här är föreslaget, därför upptaga lån. I förra fallet skulle man nemligen ovilkorligen få se, hvad verkliga nettorevenyn af jernvägarne utgjorde, hvilket man deremot icke får se, när från flere andra håll tillskjutas millioner för åstadkommande af jernvägarne drift. Det vore bättre, säger jag, att nettorevenyn skyldrade i staten sådan den befinner sig; ty dels skulle derigenom icke kunna uppstå några ledsamma illusioner för Riksdagen rörande statsverkets inkomster, dels skulle den mindre rentabiliteten å statsbanorna möjligen utgöra en varning mot obetänksamma enskilda jernvägsföretag.

Jag tror, att det icke är farligt att yrka afslag å denna punkt; ty jag föreställer mig, att det nödiga driftkapitalet för jernvägarne ändock icke kommer att fattas, utan kommer att utgå ur bruttorevenyn, och inkomsterna således vid blifvande statsreglering sättas lägre, än eljest skulle ske, hvilket efter mitt förmenande, är i alla afseenden riktigt. Jag får därför förena mig med de två reservanterne emot Utskottets förslag och yrka afslag å Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Herr Ekman, Carl: Af den näst föregående talarens yttrande framgår, hvad han sjelf började med att säga, att han icke rätt kunde fatta hvarom fråga vore, oaktadt han flera gånger genomläst Utskottets utlåtande. När man, såsom han, önskar, att i statens räkenskaper skall upptagas jernvägarne nettoreveny, får man också vara angelägen om, att bokföringen skall så verkställas, som i den Kongl.

propositionen är föreslaget. Jag hemställer till talaren och Kammarrens öfriga ledamöter, huruvida icke hvar och en, som öfver sin egen ställning för noggrann räkenskap, ser till, om icke hans inventarier, hvilka här i afseende på jernvägarne representeras af jernvägsmaterialförråd, under årets lopp ökats, och i sådant fall betraktar denna tillökning såsom en tillgång. Jag tror icke att det skall finnas någon enskild, som icke har sin bokföring så uppställd, att om han nedlagt någon del af den inkomst, han under året haft, på tillökning af sitt förråd af inventarier, detta vid årets slut icke skall visa sig såsom tillgång. På detta sätt hafva emellertid statens räkenskaper hittills icke varit förda, utan den tillökning i jernvägens materialförråd, som blifvit följd af jernvägarnes allt längre och längre utsträckning, har betalats af den trafikinkomst, som under föregående året uppkommit, hvaraf åter blifvit en följd, att jernvägstrafiken inlevererat till Statskontoret ett belopp, minskadt med den summa, hvarmed materialförrådet vid årets slut varit större än hvad det varit vid årets början.

Då denna tillökning i materialförrådet otvifvelaktigt måste utvisa en tillökning i statens tillgångar, har Kongl. Maj:t nu fäst uppmärksamheten på, att det icke vore lämpligt att för framtiden förfara på samma sätt som hittills och derföre hemställt, att det belopp, hvarmed materialförrådet under föregående året ökats, måtte få ersättas från Riksgäldskontoret af det kreditiv, som Riksdagen för det ändamålet anvisat.

För min del får jag säga, att när man en gång börjat med ett sådant förfaringssätt, som hittills gjort sig gällande, så har jag icke annat än såsom ett undantag vid detta tillfälle och derföre, att jag anser det vara nödvändigt för uppgörande af statsregleringen, biträdt denna framställning. Men då nu förhållandet verkligen är sådant, att, utan jernvägstrafikinkomsternas beräknande till det belopp, som i Kongl. Maj:ts proposition är upptaget, man icke kan få statsregleringen att gå ihop, utan att ny beskattning påföres, och, efter mitt förmenande, en sådan åtgärd icke torde höra vidtagas annat än i nödfall, samt jag icke kunnat finna, att det af Kongl. Maj:t föreslagna sätt är i något afseende origtigt, ehuru det visserligen är en afvikelse från det bokföringssätt, som hittills iakttagits, men dock öfverensstämmande med det bokföringssätt, som jag är öfvertygad om, att hvarje enskild person skall vara angelägen att följa, på det hans räkenskaper måtte visa hans verkliga ställning, har jag under sådant förhållande ansett mig böra biträda den af Kongl. Maj:t föreslagna utvägen, detta så mycket hellre som Riksdagen, visserligen med den vanliga reservationen: med de förändringar, som kunna blifva en följd af Riksdagens möjligen framdeles fattade beslut, redan godkänt det s. k. inkomstbetänkandet, i hvilket inkomsten af statens jernvägstrafik blifvit upptagen till ett belopp, hvartill den icke skulle kunnat beräknas, så vida icke Kongl. Maj:ts förslag i den punkt, hvarom nu är fråga, blifvit af Riksdagen godkänd.

Efter denna förklaring, som jag hoppas måtte vara sådan, att det för hvar och en, som kan vara tveksam, är tydligt, hvarom frå-

*Anslag för
betäckande af
ökning i
statens jern-
vägars materi-
alförråd och
kassaförlag.
(Forts.)*

Anslag för
betäckande af
ökning i
statens jern-
vägars materi-
alförråd och
kassaförlag.
(Forts.)

gan verkligen är, ber jag för min del få vid detta tillfälle tillstyrka, att Kammaren behagade bifalla hvad Stats-Utskottet föreslagit.

Herr Statsrådet Forssell: Då jag vågat tillstyrka Kongl Maj:t att föreslå Riksdagen ifrågavarande upplåning, har det skett derföre, att jag ansett staten icke behöfva mer än någon annan, som drifver en industri, tveka att upptaga ett förlagslån, der sådant behöfs. Det lån, som är i fråga, skulle endast afse att motsvara en nödvändig ökning af sjelfva det liggande materialförrådet. Jag tror knappt, att någon industriidkare skulle anse sig beträda en orätt väg, om han, för att kunna af årets nettobehållning betala nödiga räntor, upptog ett lån för ökning af sitt materialförråd d. v. s. ett förlagslån. Att i stället för den utvägen använda årets inkomst för att betäcka omkostnaderna för denna materialförrådets tillökning, skulle antagligen af en industriidkare anses mindre rationelt.

Detta mitt förslag står i öfverensstämmelse med åtskilligt annat i samma budget, allt utgående från den grundsatsen, att budgeten bör utvisa statens löpande utgifter, motsvarade af dess löpande inkomster, och icke de utgifter, som böra betäckas genom inkomster, hemtade från lån. Skulle emellertid denna Kammare och Riksdagen icke bifalla Kongl. Maj:ts proposition i detta hänseende, uppstår derigenom icke en statsbrist eller omöjlighet att få statsregleringen att gå ihop; ty Riksdagen har genom nedsättning af utgifterna sört för att det oaktadt statens utgifter kunna betäckas af inkomsterna; men det gör mig blott så mycket mera förvissad derom, att Riksdagen skall bifalla en annan Kongl. Maj:ts framställning, nemligen att från budgeten måtte afsöndras utgiften för Hjelmarens sänkning, hvilken ännu mindre än denna kan betäckas genom skatter. Riksdagen kommer då att stå inför alternativet, att antingen bifalla denna framställning, eller också, hvad jag förut ställt i utsigt, att upptaga skatt, icke för att få statsregleringen att gå ihop, utan för att bestrida utgiften till Hjelmarens sänkning.

Herr Rydqvist: En talare yttrade i början af sitt anförande, att oaktadt han flera gånger genomläst detta betänkande, han icke kunnat fatta meningen dermed. Jag åter har icke ett ögonblick tvekat om andemeningen i detta betänkande, som helt enkelt är den, att då ställningen är sådan, att man blott söker efter alla möjliga anledningar att upptaga utländska lån till så stora belopp som möjligt, detta är ett sätt att få två millioner.

I sjelfva frågan har jag den åsigt, att alla utgifter, som jernvägsrörelsen ådrager staten, äfven måste belasta samma rörelse. Jag tror, att i allmänhet sagdt en klok industriidkare i fråga om kassaförlag och den ökade materiel som han behöfver, ställer sig så, att han icke oupphörligt, år för år, ökar sin skuld för dessa ändamål. Att nu jernvägstrafikstyrelsen skall vara satt i samma ställning, och att, då man en gång antagit den principen att i utlandet upplåna behöfliga medel för jernvägarnes första anläggningskostnad, deri inbegripen då nödig befunnen materiel, man icke derföre tager på hand att under all fram-

tid upptaga utländska lån för dessa jernvägars drift, hoppas jag varit Riksdagens mening och fortfarande skall blifva det allt mer och mer.

Herr Chefen för Finansdepartementet tröstade oss med, att, äfven om denna Kongl. proposition blir afslagen, uppstår derigenom icke någon statsbrist, emedan åtskilliga andra, af Kongl. Maj:t föreslagna utgifter icke vunnit Riksdagens bifall. Det var ganska glädjande att få höra från den ärade finansministerns sida. Han tillade dock, att i så fall måste man bifalla Kongl. Maj:ts förslag om upptagande af ett utländskt lån för Hjelmarens sänkning, hvartill kostnaden, enligt Riksdagens beslut förra året, skulle utgå af statsmedel. Det finnes dock ett annat alternativ, nemligen att, om Riksdagen vidhåller sitt beslut i den senare frågan, tillgripa utvägen att under en eller annan form åtaga sig förhöjd beskattning; och ehuru visserligen icke någon vän af ytterligare skatter, tror jag dock, att en skatteförhöjning nu är nödvändig såsom en väl behöflig varning att icke vidare fortsätta med det finausssystem, vi sedan länge omfattat och som skall sluta med en större olycka. Det vore icke onyttigt, att svenska folket redan nu finge någon kännning af att behovet kräfver nya skatter, om vi skola vidare fortgå på den inslagna banan.

I öfrigt har frågan blifvit så väl utredd af den förste talaren, att jag icke vidare vill upptaga Kammarrens tid, utan inskränker mig att yrka afslag å Utskottets betänkande.

Grefve Mörner: Jag anhåller blott att få erinra derom, att det yttrande, som talaren från östgötabanken afgaf, innehöll, att om en industriidkare gör en sådan ökning i sitt materialförråd, som i detta fall skett i fråga om jernvägsmaterialförrådet, så måste han derigenom anses hafva fått en kapitaltillökning, och för betäckande af kostnaden härför upptager han lån för att kunna af inkomsten på rörelsen betala räntorna. Detta uttryck antyder tydligt talarens åsigt, att man skall år från år fortfara att låna till en förment ökning af materialförrådet. Är det ett riktigt sätt att sköta affärer? Jag tror icke, att det kan vara rätt att beträda en sådan bana.

Herr Ekman: Med anledning af hvad den siste talaren yttrade ber jag att få förklara, att jag icke under mitt förra anförande talade om, att man skulle upptaga lån för att betäcka tillökning i materialförrådet. Jag yttrade endast, att om en enskild person vill göra sig rätt reda för hvad en affär under ett år lemnat honom i nettobehållning, måste han till sitt verkliga värde upptaga den tillökning i inventarier, som under året egt rum. Om af hans inkomst en del användes till ökande af hans materialförråd, måste det betraktas såsom en verklig tillgång för honom. Om nu staten, som håller i Riksgäldskontoret en kassa för åtskilliga sina ändamål, förklarar, att, på det man må se hvad jernvägstrafiken under ett år verkligen gifvit, från denna hufvudkassa, Riksgäldskontoret, skall till jernvägstrafiken lemnas en ersättning, motsvarande tillökningen af materialförrådet, så är det icke annat än en enskild person gör, som från hufvudkassan låter hvar och en af de olika grenarna utaf hans indu-

*Anslag för
betäckande af
ökning i
statens jern-
vägars materi-
alförråd och
kassaförlag.
(Forts.)*

Anslag för
betäckande af
ökning i
statens jern-
vägars materi-
alförråd och
kassaförlag.
(Forts.)

striella verksamhet komma till godo en ersättning för hvad af årets inkomst blifvit nedlagdt för tillverkningen af en vara, som ligger der till dess den under ett kommande år för denna rörelse behöfver tagas i anspråk.

Frågan om upplåning komma vi till, när det så kallade finansbetänkandet från Stats-Utskottet blir föremål för öfverläggning i Kam-maren. Det är en fråga, som icke nu föreligger, utan här är endast fråga om att ställa på Riksgäldskontoret en anvisning för betäckande af den kostnad i och för ökande af jernvägens materialförråd, som ut-gått af jernvägstrafikmedlen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevarande utlåtande och dels afslag derå, framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades med många ja och nej i blandning; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till Utlåtandet förnyats och på enahanda sätt besvarats, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och an-slogs följande voteringsproposition:

“Den, som bifaller Stats-Utskottets utlåtande N:o 61, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet.“

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—38.

Nej—35.

Omarbetning
af krigs-
lagarne.

Föredrogs ånyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 11 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 15, om underdånig skrifvelse angående omarbetning af krigslagarne.

Friherre Hochschild: Vid den öfverläggning, som föregick denna Kammares beslut att till sitt Första i Tillfälliga Utskott remittera Andra Kammarens beslut i detta ämne, tillät jag mig att göra några anmärkningar mot redaktionen af Andra Kammarens beslut i den förhoppning, att denna Kammares Första Tillfälliga Utskott möjligen skulle

*Omarbetning
af krigs-
lagarne.
(Forts.)*

finna någon anledning att ändra det begagnade skrifsättet. Jag finner emellertid med ledsnad, att så icke skett, och det må icke synas förmätet att jag därför ånyo höjer min röst för denna sak, emedan jag känner mig dertill manad af samma känsla, som förestafvade mina förra ord i frågan.

Jag har aldrig haft äran att tillhöra armén, men såsom svensk är jag ömtålig om dess ära, och det är mig därför pinsamt att tänka, att en främling, som möjligen kan komma att läsa ett dokument, sådant som den föreslagna skrivelsen, skulle deraf draga den slutsats, att vår armé lider brist på hyfsning och humanitet. En sådan anklagelse vore i högsta grad orättvis, och jag tror att vi alla hafva samma intresse att förhindra uppkomsten af en sådan åsigt. Äfven om en sådan bestämmelse, som påyrkas, vore af behovet påkallad, tror jag icke, att det vore fullt lämpligt att i en skrivelse till Kongl. Maj:t tala om våld och förolämpningar af förmän mot underordnade. Men en sådan bestämmelse behöfves ej. Andra Kammarrens Utskott har i sitt utlåtande äfven påpekat detta, och det är för mig oförklarligt, huru det kommit till en sådan konklusion, då det särskildt framhållit, att lagen redan innehåller allt hvad som erfordras för att skydda underordnade mot möjliga förolämpningar af befälet. Jag tror därför, att det icke kunde skada saken, om skrivelsen erhöle en något förändrad redaktion, och vågar på grund deraf vördsam samt hemställa, att det uttryck, som stöter mig och, jag är derom övertygad, skall stöta Eder alla, om I tänken Eder in i förhållandet, något ändras så, att, med bibehållande af de af Utskottet begagnade ordalag från början samt till och med ordet *förbrytare*, den återstående strofen utbyttes mot: "och att bestämmelserna rörande förhållandet mellan förmän och underordnade vid krigsmagten sammanfattas och gifvas större klarhet och öfverskådlighet." En sådan klarhet och öfverskådlighet är verkligen allt hvad som behöfves och kan med största lätthet åstadkommas derigenom, att i soldatinstruktionen införes ett aftryck af krigslagarna.

Jag vågar hos Herr Talmannen anhålla om proposition på en sådan redaktionsförändring.

Herr von Strokirch: Ehuru jag icke låtit anteckna mig såsom reservant mot Utskottets förslag, har jag dock med Utskottets pluralitet varit af en något olika mening och därför förbehållit mig rätt att yttra mig i frågan. Min afvikande mening gäller icke det slut, hvartill Utskottet kommit, utan endast en förändring i redaktionen af Utskottets hemställan, och får jag i sådant afseende förena mig i det af Friherre Hochschild framställda yrkande.

Grefve Hamilton: Mot den första delen af Utskottets förslag har jag ingenting att anmärka. Andan inom armén måste vara sådan, att soldaten i medvetandet att han förtjent ett straff har sin största bestraffning, och kan han icke derigenom förmås att rätta sitt uppförande för att återförvärfva kamraters och förmäns aktning och för-

Omarbetning
af krigs-
lagarne.
(Forts.)

troende, tror jag icke att detta vinnes genom en större stränghet i sjelfva bestraffningen.

Hvad åter beträffar andra delen af förslaget, eller den del, mot hvilken anmärkning framstälts af den förste talaren, anser jag den vara obehöflig, emedan en förman under nu varande lagstiftning icke strafflöst kan begå våld och förolämpningar mot underordnade, och jag finner den orättvis, emedan derigenom antydes, att en förändrad lagstiftning skulle fordras för att hindra befälet att mot dem, som stå under deras ledning, begå våld och förolämpningar.

Man må verkligen beundra svenska arméns officerare att de ännu vilja förblifva i en ställning, som ålägger dem att i händelse af behof offra lifvet för ett land, som oupphörligt säger dem, att försvaret är odugligt, men icke gör något för att förbättra detsamma, och man må icke göra deras ställning ännu tyngre genom att mot dem framkasta, om också i obestämda ord, en ogrundad beskyllning sådan som ligger i slutorden af Utskottets förslag. Dessa ord äro, enligt min tanke, olämpliga äfven i det hänseende, att de genom den inryckta satsen "derest sådana icke redan finnas" antyda en oförmåga hos Riksdagen att sjelf taga reda på hvad som redan finnes stadgadt i krigslagarna.

Jag hemställer därför, att Kammaren måtte bifalla Utskottets förslag från början till och med ordet *förbrytare*, men afslå den der- efter följande delen af förslaget.

Friherre Klinckowström: Då jag såsom ledamot af Tillfälliga Utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga, anser jag mig plig- tigt att derom yttra några ord.

Vi hafva inom Utskottet sökt att ganska grundligt skaffa oss reda på förhållandena, så vidt det varit oss möjligt, men med afse- ende på den sista anmärkningen, som Grefve Hamilton gjorde, nemligen att Utskottet borde hafva tagit reda på alla de stadganden i krigslagarna, som kunna hafva tagit reda på denna fråga, ber jag få påpeka, att hithörande stadganden återfinnas icke allenast i de så kallade krigslagarna och disciplinstadgan utan äfven i tjenstgörings- reglementet och i åtskilliga generalordres, och vi veta alla, att tjenst- göringsreglementet är en så beskaffad stadga, som Kongl. Maj:t kan ändra genom utfärdande af generalordres. Sålunda har det icke va- rit möjligt att på den korta tiden, utan att förfråga sig hos Landt- försvarsdepartementet i dess kommandoexpedition, få reda derpå och detta hade troligen icke dragit så liten tid, då tjenstgöringsreglemen- tet, om jag minnes rätt, är utfärdadt på 1850-talet. Jag tror således icke att Utskottet i det afseendet försummat sig.

Hvad nu angår den förändring i klämman, som blifvit af Friherre Hochschild föreslagen, har jag för min del ingenting deremot, ty för mig är hufvudsaken att bringa frågan genom en underdånig skrifvelse inför Kongl. Maj:t i vederbörlig ordning, öfvertygad som jag är att frågan, dit kommen, är i de bästa händer, som Riksdagen eller svenska folket kan önska sig.

Herr Abelin: Jag ber att till alla delar få instämma i hvad Friherre Hochschild yttrat. Det lider icke tvifvel, att den af honom klandrade fras innebär en förnärmelse, då en hvar, som, obekant med våra förhållanden, läser den, måste deraf draga den slutsats, att förhållandet inom armén mellan förmän och underordnade icke är sådant det borde vara, att de underordnade sakna lagligt skydd mot förmäns våld och förolämpningar, och att ett sådant rättslöshetstillstånd skulle länge nog utan tillbörlig uppmärksamhet hafva existerat. Man behöfver blott ega kännedom om Medkammarens Tillfälliga Utskotts betänkanke för att finna ifrågavarande fras öfverflödig, ty Utskottet hänvisar der till bestämmelser, som klart och tydligt visa, att de förmenta bristerna icke förefinnas. Anser man emellertid, att en sammanfattning af dessa bestämmelser skulle leda till klarhet och reda, hvilket jag för min del icke vill förneka, skulle jag vilja förena mig i det af Friherre Hochschild framställda yrkande, hvarigenom det afsedda målet kunde vinnas.

Till sist ber jag att få nedlägga en bestämd protest mot hvarje sådan uppfattning, som skulle behandling af underordnade från förmäns sida gifvit någon berättigad anledning till den framställning, som innefattas i ofta nämnda fras.

Herr Rylander: Jag tror för min del icke, att Utskottets förslag bör anses innefatta något klander mot befälet vid vår armé, ehuru jag i motsats till den siste talaren är öfvertygad om och skulle kunna framlägga bevis för att förhållandet mellan befälet och de underordnade icke alltid varit så riktigt. Utan att nämna personer eller ställe, vill jag omtala en händelse, som tilldrog sig för 4 eller 5 år sedan. En ung löjtnant, nyss utkommen från Karlberg, var kommenderad att exercera beväringssynglingar och behandlade dessa med den största stränghet, och en dag, då de icke kunde göra honom till pass, hvad gör han då? Jo, han begagnar sitt vapen och hugger två ynglingar i hasorna så att bloden rann. Den ene brydde sig icke om att anmäla förhållandet, men den andre gjorde det, och löjtnanten dömdes till 3 dagars arrest i sitt tält. Under dessa dagar gingo kamraterna till honom och spelade kort. Var detta ett straff sådant som han förtjent? Jag tror det icke. Detta var nu endast beväringssynglingar, men vi hafva mer att vänta i den vägen, och lagstiftningens förändrande torde just därför vara så mycket nödvändigare. Jag tror för min del icke, att det är skäl att taga bort den sista frasen. Herrarne kunna ju göra det! Men jag vill varna därför och yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Statsrådet Rosensvärd: Jag har redan i Andra Kammaren yttrat, att jag icke anser mig böra motsätta mig en revision af våra krigslagar. 1868 års krigslagar, om jag derunder får inbegripa såväl strafflagen för krigsmagten som disciplinstadgan, utgjorde ett ganska stort framsteg, länge väntadt och under tiden ersatt genom ett slags supplementarlagstiftning, medan de gamla krigsartiklarna gälde i alla svårare fall. Hvarför en förändring icke förut inträffade var, att

*Omarbetning
af krigs-
lagarne.
(Forts.)*

krigslagarna måste grunda sig på allmänna lagen och icke stadga straff för andra förbrytelser än sådana, för hvilka allmänna lagen icke har straff, d. v. s. dels sådana förbrytelser, som icke kunna begås af andra än krigsmän, och dels sådana, der man betraktar det såsom försvarande omständighet, att gerningen är begången af krigsman. Krigslagarne måste således vänta på allmänna strafflagen, som utkom år 1864. Derefter nedsattes en komité, som utarbetade de krigslagar, som ännu äro gällande. De utgjorde en stor förbättring. Detta erkändes af alla. Men 10 års tillämpning har dock hos personer med större erfarenhet i krigslagskipningen än jag stadgat den öfvertygelse, att dessa lagar tarfva en omarbetning i vissa delar, och därför vill jag ej motsätta mig en sådan.

Hvad åter angår ordalagen i den föreslagna skrifvelsen till Kongl. Maj:t, kan det icke tillkomma mig att derom yttra mig. Men med anledning af hvad här blifvit yttradt om sista punkten i förslaget, ber jag få säga, att de stadganden angående förhållandet mellan befäl och underordnade, som icke finnas i krigslagarna, finnas i allmänna lagen, till hvilken krigslagarna hänvisa. Jag antager att meningen vore att få dessa bestämmelser i allmänna lagen uttryckligen intagna i krigslagarna, och det kan ju möjligtvis vara bra, ty om de funnits i krigslagarna, tror jag ej att motionen fått sin nuvarande pregel.

I öfrigt ber jag få nämna, att jag under min temligen långa tjänstetid aldrig funnit, att hvarken tjänstgöringsreglemente eller generalordres innehållit någon straffbestämmelse eller något, som varit att hänföra till krigslagarna. Der kan lemnas bestämmelser om hvad som bör ske och verkställas af krigsmän men icke de straff, som borde drabba för olydnad deremot.

Hvad slutligen vidkommer den anekdot från ett beväringläger, som här blifvit berättad, torde den få hänföras till den kategori, jag nämnde, och jag är öfvertygad att den värde representanten, om verkligen en sådan efterlåtenhet vid bestraffning af begången förseelse egt rum, känt en helt annan väg att få den beifrad, än att tala om den här.

Herr Bennich: Lika med Herr Chefen för Landtförsvarsdepartementet tror jag, att Kammaren bör så litet som möjligt fästa sig vid notiser, som lemnas angående enskilda tilldragelser, hvilkas tillförlitlighet till och med skulle kunna dragas i tvifvel, allra helst då berättelsen är så affattad som den, hvilken blifvit Kammaren nu meddelad; ty, ehuru jag icke på senare tiden följt krigslagskipningen närmare, är jag alldeles förvissad om, att en sådan tilldragelse, som här uppgifvits, aldrig kunnat blifva behandlad af en krigsdomstol så, som omnämts. Jag vill emellertid icke vidare fästa mig dervid, utan tillåter mig att fästa Herrarnes uppmärksamhet på såväl att, såsom Grefve Hamilton redan erinrat mot sista delen af det af Utskottet framställda skrifvelseförslag, en så affattad skrifvelse innefattar en förnärmelse mot vårt militärbefäl, som ock att hvad Friherre Hochschild velat sätta i stället för sista delen af Utskottets förslag innefattar så litet, eller är så allmänt affattadt, att man visserligen icke dermed gifver Kongl. Maj:t någon

vägledning för bedömmande af hvad man åsyftar. Att begära "att krigslagarnes bestämmelser rörande förhållandet mellan förmän och underlydande sammanfattas samt gifvas större klarhet och öfverskåd-
lighet", detta kan lika väl inskränka sig till de kriminella bestämmel-
serna i strafflagen för krigsmakten och disciplinstadgan som till hvar
och ett tjänsteförhållande mellan förmän och underlydande, hvilket
förekommer i soldatinstruktionen och tjänstgöringsreglementet. Icke
kan man på ett ställe sammanfatta allt, som till följd af sin egen
natur förekommer i sin ordning i de särskilda föremål för lagstift-
ning, som den ena eller andra författningen har att sysselsätta sig
med. En så allmän, en så obestämd fras kan icke med skäl fram-
ställas af Riksdagen i en skrifvelse till Kongl. Maj:t, såvida Riksdagen
förväntar sig att Kongl. Maj:t skall kunna fästa något afseende på
hvad Riksdagen i sina skrivelser yttrar.

Jag får således för min del till fullo instämma i Grefve Hamil-
tons förslag, att sista delen af den föreslagna skrivelserna måtte hel
och hållen utgå.

Herr von Ehrenheim: Då åtskillige talare här sett en förnär-
melse mot befälet vid krigsmakten i sista punkten af det framställda
skrifvelseförslaget, och detta skrifvelseförslag är hemtadt från yttrandet
af en man, för hvilken hvarje sådan tanke otvifvelaktigt är lika främ-
mande, som den är för någon af de talare, som här derom yttrat sig,
har jag icke kunnat undgå att med några ord erinra om tillkomsten
af denna framställning.

Den man, jag åsyftat, yttrade i det särdeles sakrika anförande,
hvarmed han i Andra Kammaren började öfverläggningen i ärendet,
att nu gällande allmänna strafflag innehölle alla sådana bestämmelser
angående skydd för underordnade mot befälet vid krigsmakten, som
icke direkt vore i sjelfva krigslagarne upptagne, men att, om man
icke ville bereda underlydande ett ytterligare skydd mot förmän —
ty det behöfves icke — utan ville i sjelfva krigslagarne intaga de i
allmänna strafflagen härom förekommande bestämmelser, så kunde
man i en skrifvelse derom hemställa hos Kongl. Maj:t. Hela syftet
af sista punkten går således icke ut på något annat, än att i straff-
lagen för krigsmakten må införas de bestämmelser, som finnas i all-
männa strafflagen och afse att bereda underordnade skydd mot befäl,
i händelse detta missbrukar sin befälsrätt.

Lika med den talare, jag nu åberopat, äfvensom två talare som
här yttrat sig, anser jag ett sådant införande vara öfverflödigt och
instämmer således gerna med Grefve Hamilton och Herr Bennich.

Jag instämmer äfven i den af Herr Bennich uttalade åsigt, att
det af Friherre Hochschild föreslagna tillägg icke skulle vara särdeles
lämpligt.

Mig förefaller det, som skulle det vara något eget — jag vill icke
säga förolämpande — att särskildt göra en sammanfattning af de
stadganden, som åsyfta att reglera de af honom omnämda förhållan-

Omarbetning
af krigs-
lagarne.
(Forts.)

den, liksom om dessa förhållanden skulle särskildt behöfva inskärpas och allmängöras.

Jag anhåller om bifall till Grefve Hamiltons förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Efter den utgång försvarsfrågan fått i denna Kammare och Riksdagen, kunde det kanske vara likgiltigt, hvilken utgång denna fråga får, och jag skall icke gräma mig mycket, huru beslutet än blir. Men en omständighet har fäst min uppmärksamhet och det är hvad som här talats om sista delen af den föreslagna skrifvelsen. Här har Friherre Hochschild och der Grefve Hamilton sökt öfverträffa hvarandra, och jag vet ej hvem, som har det mest finkänsliga öra för hvad som kan stöta Kongl. Maj:t och arméns befäl. Men ännu har ingen försvarat Utskottets förslag. Utskottet har väl tänkt, att skrifvelsen skulle vara sådan, som det står här på papperet, men böjer sig gerna för hvilken förändring som helst. Nu står här visserligen taladt om att bereda underordnade skydd mot befälet. Men månne man ej lika gerna skulle kunna säga att de underordnade ej skola hafva något skydd? Det tyckes göra Utskottet detsamma.

Jag skall icke här tala om några exempel på befälets uppförande mot de underlydande, ty den stora corpsen rår ej för enstaka fall. Men så skola vi komma ihåg, att det ofta är så svårt för soldaten att få någon upprättelse, ty den soldat, som vågar begära krigsrätt, kan blifva på så många sätt härför straffad, så att nog akta soldaterna sig för att göra några påståenden. Jag vill nu ej tala om, att det kan hända att, då en trupp en het dag är på marsch och då allmogen ställer ut sår med vatten för att soldaterna skola förfriska sig, någon ung löjtnant förbjuder dem att göra det och någon underofficer slår soldaterna med blanka sabeln, om de våga dricka. Vidare skulle jag kunna tala om, huru ombud vid mönstringar blifvit kastade i häkte derför, att de vågat försvara sin rätt, men saken har varit hos både justitieombudsmannen och justitiekanslern, och ändå har ingen rättelse blifvit af. Men sådana fall vill jag för ingen del lägga hela corpsen till last. Nog blir den tiden lång, som man får vänta tills vi nu få oss en ny beväringslag antagen, och då har man god tid att ändra krigslagarne.

Friherre Hochschild: Jag ber den siste talaren vara öfvertygad om, att jag hyser alldeles samma känsla af varmt intresse som han för vår ungdom och särskildt vår värnpligtiga ungdom. Jag är öfvertygad om, att det icke i denna Kammare finnes någon, som icke vill med sin röst bidraga till allt, som kan öka beväringssynglingarnes trefnad och välfärd. Hvad mig angår, har frågan ej gällt sjelfva saken utan endast formen, och på den är det, som jag fäst uppmärksamheten. En talare på upplandsbänken har med rätta sökt häfda det anseende, som den ledamot åtnjuter, hvilken i Andra Kammaren reserverade sig mot dess Tillfälliga Utskotts betänkande. Det kan ej falla någon in att icke hysa samma åsigt som Herr von Ehrenheim om den ärade reservanten i Andra Kammaren, men jag tror,

*Omarbetning
af krigs-
lagarne.
(Forts.)*

att det gått honom såsom det sedermera gått mig. Han har försökt, då han författade sin reservation, att göra den så nära som möjligt lik Utskottets förslag, och i Utskottets förslag förekommo de orden, som jag nu ej kan gilla. Jag har försökt att så nära som möjligt följa hvad Andra Kammarens Tillfälliga Utskott hade yttrat, och för att förmildra det, som stötte mig mycket, har jag begagnat mig af dess egna ord. Med orden »sammanfattning,» »större klarhet» och »öfverskådlighet» har jag trott, att man skulle kunna förstå en i tryck utgifven mindre afhandling, deraf en hvar lärde känna sina skyldigheter och rättigheter. Om nu emellertid ett sådant tillägg, som jag föreslagit, är onödigt, så håller jag visst icke på det, utan ber att få förena mig med Grefve Hamilton, hvars amendement helt och hållet motsvarar hvad jag önskar.

Friherre Klinckowström: Om jag uppfattade Herr Chefens för Landtförvarsdepartementet yttrande riktigt från min plats, nämnde han, att förhållandet mellan förmän och underlydande funnes ensamt i krigslagarne och den allmänna strafflagen afhandladt; men jag ber att få anmärka, att i Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 28 rörande denna fråga förekommer följande: »Men Utskottet har sig bekant, att, utöfver hvad krigslagarne i nu förevarande hänseende stadga och föreskrifva, äfven andra stadganden, till skydd mot förmäns öfvergrepp, finnas utfärdade». I gällande tjenstgöringsreglemente för armén 1 Del. 2 Kap. 19 § 4 mom. d. sådant detta lagrum lyder till följd af generalorder den 31 December 1868, förekommer nemligen följande: »Befallande, af hvad grad och värdighet som helst, må icke tillåta sig förolämpa en underlydande med missfirmande utlåtelse eller bemöta honom med skymfande hårdhet, än mindre att å någon underlydande bära våldsamt hand, der ej sådant förhållande inträffar, att, enligt strafflagen för krigsmakten, förman emot underlydande våld använda må». Samt vidare i samma dels och kapitel 20 § mom. 7: »allt onödigt snäsande och fortsatt kältande utaf förman bör undvikas. Då underlydande, som sig bör, söker göra sin tjenst och uppfyller sina skyldigheter, bör han bemötas med vänlighet och godhet.» Påföljden för öfverträdelse af dessa stadgar finnes i 10 kapitlet 22 § strafflagen för krigsmakten.«

Jag tror således, att, om en omarbetning af krigslagarne skulle ega rum och dervid saummanföras allt hvad enligt lag och laga stadgar skydda underordnade mot förmäns öfvergrepp, så böra väl deri inflyta de bestämmelser som finnas såväl i tjenstgöringsreglementet som ock i de generalorder, hvilka möjligen kunnat upphäfva eller förändra eller fullständiggöra reglementet.

Sedan Friherre Hochschild afstått från sin särskilda mening rörande förändring i Utskottets så kallade kläm och förenat sig i den af Grefve Hamilton framställda åsigt, får äfven jag instämma i det af Grefve Hamilton gjorda förslag.

Herr Abelin: Sedan Friherre Hochschild återtagit sitt yrkande, får jag instämma med Grefve Hamilton.

Omarbetning
af krigs-
lagarne.
(Forts.)

Herr von Strokirch: Sedan de öfriga talare, hvilka yrkat bifall till Friherre Hochschilds förslag, afstått från detta yrkande, an- håller äfven jag att få instämma i Grefve Hamiltons framställning.

Herr Hallenborg: Jag ber endast att få yttra några ord. Då åtskilliga talare här haft den uppfattning, att det förslag, som Herr Berg framställt i Andra Kammaren och jag här upptagit såsom mitt, skulle kunna anses innebära en förolämpning mot svenska arméns befäl, så, oaktadt jag hoppas, att ingen kan mistänka mig, som sjelf tillhört detta befäl, att hysa den åsigt, att det icke uppför sig såsom sig borde mot truppen, vill jag dock härmed gifva tillkänna att, då jag biträdt Herr Bergs förslag, jag gjort det med den uppfattning deraf, som Herr von Ehrenheim framställt. Jag tror icke, att någon haft för afsigt att kasta en skugga på arméns befäl, och då jag framställde förslaget, var det i den mening, att om denna Kammare kunnat förena sig med Andra Kammaren om en skrifvelse till Kongl. Maj:t, skulle sådant, om det också icke haft inflytande på försvarsfrågans utgång, dock visat en beredvillighet att gå Medkammaren till mötes, då den uttalat den förmodan, att beväringssynglingarna icke alltid blifvit så behandlade, som sig borde.

Herr Statsrådet Rosensvärd: Blott några ord! En talare på elfsborgsbänken åberopade i sitt sista yttrande hvad jag förut i frågan anført. Jag beklagar, att han icke riktigt hört hvad jag yttrade. Jag sade blott, att tjenstgöringsreglementet och generalorderna kunna lemna bestämmelser om hvad som skall göras, men icke om påföljden för underlåtenhet att efterkomma föreskrifterna. Den ädle Friherren, som uppläste något ur tjenstgöringsreglementet, borde så mycket mera veta hvad det innehåller, då, om jag icke bedrager mig, han sjelf redigerat det.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevarande utlåtande oförändradt och dels bifall till detsamma med uteslutande af sista delen i Utskottets hemställan, som började med orden "samt att underordnade vid krigsmakten"; framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet utan ändring, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på detsammas godkännande med ofvanberörda ändring, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets utlåtanden:

N:o 66, i anledning af väckta motioner angående beviljande af dels anslag för undersökning af lämpligaste sträckningen för en jernväg mellan Bottniska viken förbi Gellivare malmfält till norska gränsen och dels anslag för byggnad af en jernväg mellan Hudiksvall—

Forssa jernvägs vestra slutpunkt Näsvisken vid sjön Södra Dellen och Svegs kyrka i Herjeådalen;

N:o 67, i anledning af väckta motioner om försäljning af vissa kronan tillhöriga hemman och lägenheter;

äfvensom Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 41, i anledning af väckt motion om antagande af en författning angående utredning af gäldbunden köpmans bo medelst s. k. administration;

N:o 42, i anledning af väckt motion om underdånig skrifvelse rörande förändrade grunder för kommunalbeskattningen; hvarefter Kammaren, uppå Herr Talmannens hemställan, beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes klockan 11 e. m.

In fidem
O. Brakel.
